

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

PARTIO OSANA VARHAISKASVATUSTA

Aktiviteettipaketin kokeileminen päiväkodeissa partiokasvatusta toteuttaen

TEKIJÄ: Salla Rantala

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä(t) Salla Rantala			
Työn nimi Partio osana varhaiskasvatusta – Aktiveittipaketin kokeileminen päiväkodeissa partiokasvatusta toteuttaen			
Päiväys	08.04.2019	Sivumäärä/Liitteet	49/1
Ohjaaja(t) Johanna Komulainen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Lahden alueen partiolaiset ry			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja partion kasvatustavoitteissa on nähtävissä paljon yhteneväisyyttä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda varhaiskasvattajille menetelmä, jonka avulla lisätään lapsilähtöistä toimintaa, kunnioitetaan ympäristöä ja toteutetaan varhaiskasvatusta partiolle ominaisilla tavoilla, kuten tekemällä oppimalla sekä yhteistyöllä.</p> <p>Opinnäytetyö tehtiin kehittämistyönä, jonka avulla kokeiltiin partiokasvatuksen yhdistämistä varhaiskasvatukseen. Kehittämistyön toteutukseen kuului kokeilujakson järjestäminen Lahden alueella sijaitsevista päiväkodeista, joiden käyttöön laadittiin aiheen tiimoilta materiaalipaketti. Kokeiluun osallistui kaksi päiväkotia, kolme päiväkotiryhmää ja ryhmässä työskentelevät varhaiskasvattajat. Kokeilujaksossa tutkittiin materiaalipaketin ja sen sisältämien eri teemoihin liittyvien aktiveettien toimivuutta. Materiaalipaketin aktiveetit suunniteltiin partiokasvatuksen tavoitteet sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet huomioiden.</p> <p>Tavoitteisiin kuului myös lasten luontosuhteen tukeminen ja ympäristökasvatuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa. Näiden lisäksi opinnäytetyön tuotoksen aktiveeteissa kannustettiin varhaiskasvattajia lisäämään lapsen osallisuutta ja toimijuutta päiväkodin arjessa ja tuokioiden suunnittelussa. Kehittämistyö pyrkii kannustamaan ja lisäämään varhaiskasvattajien mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja toimintaa lapsille hyödyntäen partion menetelmiä, arvoja ja kasvatustavoitteita myös ilman henkilökohtaista partiotaustaa.</p> <p>Opinnäytetyön avulla selvitettiin voiko partion toimintamalleja yhdistää varhaiskasvatukseen suuremassakin mitakaavassa esimerkiksi tuotteistamalla materiaalipakettia ja tekemällä siitä yhtenäisen kokonaisuuden, jota päiväkodit voivat hyödyntää toiminnassaan. Kokeilujaksossa selvisi, että kyseinen materiaalipaketti olisi toimiva ja palautteiden perusteella päiväkodeissa olisi käyttöä vastaavanlaiselle toiminnalle jatkossa. Jatkokehitysmahdollisuuksiin lukeutuu materiaalipaketin kehittäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi varhaiskasvattajien käyttöön, jolloin sitä olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi tukena päiväkodin ympärivuotisen toiminnan suunnittelussa.</p>			
Avainsanat varhaiskasvatus, pedagogiikka, partio, kasvatus, ympäristökasvatus			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Salla Rantala			
Title of Thesis Scouting as a part of early childhood education – Testing a scouting education based activity package in kindergartens			
Date	08.04.2019	Pages/Appendices	49/1
Supervisor(s) Johanna Komulainen			
Client Organisation /Partners Lahden alueen partiolaiset ry			
<p>Abstract</p> <p>Many similarities can be found between Finnish early childhood education and the educational objectives of scouting. The main objective of this thesis was to create a method for early childhood educators which aids in increasing child-centered activity, respecting the environment and fulfilling early childhood education by means intrinsic to scouting, such as learning by doing and collaboration.</p> <p>The thesis was done as a development project through which the combination of scouting education and early childhood education was tested. The implementation of the development project included an experimentation period in kindergartens in the Lahti region, for which a material package based on the subject matter was created. The participants of the experimentation consisted of two kindergartens, three kindergarten groups and the early childhood educators working in these groups. During the experimentation period, the functionality of the material package and the activities based on different themes included in the package were examined. The activities included in the material package were designed with having both the objectives of scouting education and the National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care in mind.</p> <p>The objectives of the thesis also included supporting children's relationship with nature and increasing the amount of environmental education in early childhood education. In addition to these, the produced material and its activities encouraged early childhood educators to increase the involvement and human agency of a child in everyday life in the kindergarten. The development project aims to encourage and increase the possibilities of early childhood educators to actualize quality early childhood education and activity by using the practices, values and educational objectives of scouting, whether one has any personal scouting background or not.</p> <p>The thesis was based on examining whether operational models of scouting could be combined with early childhood education on a larger scale, for example by productizing the material package and developing it into a coherent body of work which then kindergartens would be able to utilize within their operations. The experimentation period indicated that the material package would be functional, and based on the feedback, there would be use for similar kind of activity in kindergartens in the future as well. Further developmental possibilities include developing the material package into a more extensive entity to be used by early childhood educators. This would further allow the possibility of for example utilizing the package as an assisting element in planning the year-round activities in a kindergarten.</p>			
<p>Keywords early childhood education and care, pedagogy, scouting, education, environmental education</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	VARHAISKASVATUKSEN MERKITYS SUOMESSA.....	7
2.1	Varhaiskasvatus osana palvelujärjestelmää.....	7
2.2	Sosiaalihuoltolaki ja varhaiskasvatuslaki	8
3	VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	10
3.1	Lapsen toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa	11
3.2	Lapselle turvallinen ympäristö varhaiskasvatuksessa	13
3.3	Tutkiva oppiminen - lapsen luontainen tapa.....	13
3.4	Leikki kasvatuksellisenä menetelmänä	14
4	VARHAISKASVATUSTOIMINNAN PEDAGOGIIKKA	16
5	YMPÄRISTÖ- JA LUONTOKASVATUS VARHAISLAPSUUDESSA	18
6	PARTIOTOIMINTA MAAILMALLA JA SUOMESSA	21
6.1	Partio kasvattajana	22
6.2	Partion kasvatustavoitteet	23
6.2.1	Suhde itseen.....	24
6.2.2	Suhde toisiin ihmisiin.....	24
6.2.3	Suhde yhteiskuntaan	25
6.2.4	Suhde ympäristöön	25
7	PARTIO OSANA VARHAISKASVATUSTA – KEHITTÄMISTYÖ	27
7.1	Kehittämistyön SWOT-analyysi.....	29
7.2	Materiaalipaketin suunnittelu	30
7.3	Materiaalipaketin teoriatausta	31
7.4	Aktiviteettikohtaiset taustat	32
7.5	Kokeilujakson suunnittelu	35
7.6	Kokeilujakson toteutus	36
7.7	Kokeilujakson tulokset ja havainnot.....	37
8	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	41
9	POHDINTA.....	43
	LIITE 1: MATERIAALIPAKETTI	50

1 JOHDANTO

Vuonna 2010 tehdyssä tutkimuksessa (Rideout, Foerh ja Roberts 2010) tutkittiin lasten ja nuorten suhdetta sekä käyttäytymistottumuksia median kanssa. Tuloksissa selvisi, että tutkimukseen osallistuneet lapset viettävät suuren osan päivästä vuorovaikutuksessa digitaalisen median kanssa. Mediassa vietetty aika oli jopa kahdeksan tuntia päivässä, kun taas ulkona vietetty aika keskimäärin vain puoli tuntia.

Nykypäivänä ajatellaan, että osa lapsista vieroksuu luontoa ja he kaikki eivät esimerkiksi uskalla liikkua metsässä yksin. Osalle lapsista kastemato saattaa olla vastenmielinen ja kaikki lapset eivät välttämättä tiedä mistä heidän ruokansa on lähtöisin. Luonnossa liikkueena nykypäivänä kaikki eivät ole läsnä luonnon kanssa vaan heidän älylaitteidensa kanssa. Nykyään ihmiset ovat helposti digitaalisen median vietävissä, joka vaikuttaa siihen, että on helpompi taantua viettämään aikaa sisällä kuin tutustumalla luontoon. (Sobel 2017, 23.) Ympäristökasvattajat Parikka-Nihti ja Suomela (2014) näkevät vanhempien ylihuolehtimisen haitalliseksi lapsen kasvulle sekä kehitykselle, ja myös esteenä lapsen ympäristösuhteen muodostumiselle. Kun lapsi saa vapaasti aikaa ja tilaa leikkiä luonnossa, hän oppii kunnioittamaan ja huolehtimaan omasta ympäristöstä ja sen hyvinvoinnista aikuisenakin.

Yhä useammat lapset ja lapsiperheet ovat viime vuosina vieraantuneet enemmän luonnosta. Lapsen elinympäristö koostuu usein enimmäkseen kaupungista ja on aikaisempaa kapeampi (Sobel 2017, 23). Yhä useammille lapsille metsä on vieras paikka ja eläimiä opetellaan teknologian välityksellä. Osalle lapsista Afrikan eläimet ovat helpompia tunnistaa ja lapsi ei välttämättä tiedä eri lintulajeista. (Parikka-Nihti ja Suomela 2014, 12.) Mielestäni näkyvissä on ilmiö, jossa nykypäivänä sisä- ja ulkoleikkipuistojen suosio on kasvussa, ja perheet jättävät hyödyntämättä Suomen luonnon tarjoamaa leikki- ja seikkailumahdollisuuksia.

Kronqvist (2017) nostaa esille suomalaisen varhaiskasvatuksen vahvuuksiksi hyvin koulutetun henkilöstön, laadukkaan hoidon ja kasvatuksen sekä toimivan yhteistyön huoltajien ja henkilöstön välillä. Sen lisäksi hän tuo varhaiskasvatuksen kehittämiskohteiksi oppimisympäristön suunnittelun ja rakentamisen, johtamisen sekä pitkäjänteisen pedagogisen toiminnan suunnittelun ja sen ajankohtaistamisen. Kehittämistyöni tausta-ajatuksena toimii oppimisympäristöjen ja pedagogisen toiminnan monipuolistaminen ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyössäni tarkastelen varhaiskasvatusta ja varhaiskasvatopedagogiikkaa partiokasvatuksen näkökulmasta etsien niiden yhteisiä piirteitä. Määritelmänä partiokasvatus on kaikkea, mitä partiossa tehdään, miten toiminta tapahtuu ja miksi partiotoimintaa järjestetään. Partio on ystäviä ja yhteenkuuluvuutta, elämyksiä ja seikkailuja, luonnossa toimimista, tekemällä oppimista sekä yhdessä päättämistä. Partio kannustaa itsensä kehittämiseen sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Partio toiminnan tavoitteena on kasvattaa aktiivisia ja vastuuntuntoisia yhteiskunnan jäseniä. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 62.)

Kehittämistyöni tarkoitus on tukea lapsen ajattelua ja oppimista. Lapsi oppii ajattelemaan monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten kautta. Lapsen oppiminen tapahtuu leikin, oivaltamisen ja ihmetelyn kautta. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää antaa mahdollisuus näille. Yhdessä tekeminen ja asioiden pohtiminen kehittävät lapsen oppimista ja kehitystä. (Opetushallitus 2016, 22.) Ympäristö- ja luontokasvatus sekä kestävä kehitys ovat kehittämistyön tausta-ajatuksia. Luontosuhteen muodostuminen alkaa jo lapsuudessa ympäristökasvatuksen avulla; lapsi oppii arvostamaan ja kunnioittamaan luontoa sekä olemaan yhtä luonnon kanssa. Tarkoitus on lisätä lapsen tietämystä omasta elinympäristöstään. Pyrkimyksenä on myös tukea lapsen ajattelua mahdollisuuksista vaikuttaa ja kyvykkyydestä toimia ympäristössä oikein. (Matikainen 2008, 155.)

Kehittämistyöni taustalla näkyy myös sosiaalipedagoginen ajattelu. Sosiaalipedagogiaa voidaan määritellä monesta eri näkökulmasta. Keskiössä tämän kannalta voivat olla esimerkiksi elämykselliset ja toiminnalliset menetelmät. Toiminnassa korostetaan yhteisöllisyyttä sekä yksilön kasvua osaksi yhteiskuntaa ja toimintajärjestelmiä. Käytössä ovat perinteisten sosiaalialan työmenetelmien lisäksi myös luovat menetelmät. Luoviksi menetelmiksi voidaan määritellä esimerkiksi luonnon hyödyntäminen. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ja Saarnio 2011, 108–110.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Lahden alueen partiolaiset. Opinnäytetyössä kehitetään varhaiskasvatusta ja tuotetaan uusi materiaalipaketti varhaiskasvatuksen työkentälle. Tavoitteena on edistää monipuolista toimintaa varhaiskasvatuksessa lisäämällä tietämystä partiosta, ympäristöstä sekä tuemalla lapsen osaamista ja kehittymistä osana ympäristöä ja yhteiskuntaa. Kehittämistyöni toteutetaan yhteistyössä Lahden alueella toimivien päiväkotien kanssa. Ruoriniemen päiväkotia ja yksityinen päiväkotia Pääskynpesä ovat mukana opinnäytetyön käytännön toteutuksessa, jossa otetaan käyttöön ja testataan Partio osana varhaiskasvatusta -materiaaleja. Päiväkodeista on sitoutettu lastentarhaopettajia ja tietyt lapsiryhmät mukaan testivaiheeseen, jonka avulla selvitetään materiaalien toimivuutta ja mielekkyyttä henkilökunnan ja lapsen näkökulmasta.

Opinnäytetyö etenee teoriaosuudesta toteutusosioon. Teoriaosuudessa käyn läpi yleisesti suomalaista varhaiskasvatusta, sen tehtäviä ja tarkoitusta sekä yksilön että yhteiskunnan tasoilla. Teoriaosuudessa tuon esille, minkälaiseen teoreettiseen pohjaan opinnäytetyöni ja sen myötä tuotetut materiaalit perustuvat. Teoriassa tuodaan esille varhaiskasvatuksen lisäksi tietoa ja teoriaa partiosta organisaationa sekä sen kasvatustavoitteista, jotka näkyvät kehittämistyöni toteutuksessa. Toteutusosiossa avaan toteutuksen vaiheet ja lopuksi tuon esille työn havainnot ja tulokset. Pohdinnassa käyn läpi koko työn prosessia ja sen vaikutusta yhteiskunta-, yhteisö- ja yksilötasolla.

2 VARHAISKASVATUKSEN MERKITYS SUOMESSA

Tässä kappaleessa kerron lyhyesti varhaiskasvatuksen historiaa ja muotoutumista osaksi Suomen palvelujärjestelmää. Tuon myös esille varhaiskasvatuksen merkitystä palvelujärjestelmässä ja mitkä lait ohjaavat palvelun järjestämistä. Varhaiskasvatus on saanut alkunsa Saksasta 1800-luvulla Friedrich Fröbelin toimesta. Fröbel toi esille näkemyksen lapsesta erilaisena oppijana kuin aikuisen ja sitä kautta oli vaikuttava varhaiskasvatuksen pedagogiikan edelläkävijä. Hän kehitti pienten lasten opettamista ja aloitti lastentarhatoiminnan Saksassa. Suomeen Fröbelin ajatuksia toi Uno Cygnaeus, joka sai perustettua ensimmäiset lastentarhat ja lastenseimet, joiden päätavoitteina oli pienten lasten opettaminen. Toiminta kuitenkin lakkautettiin Cygnaeuksen kuoltua 1880-luvulla. (Eerola-Pennanen, Vuorisalo ja Raittila 2017, 21–26.)

Teollistumisen ja kaupungistumisen myötä Hanna Rothman perusti kansanlastentarhan Helsinkiin 1880-luvun lopulla lasten hoito-ongelmien ratkaisemiseksi silloin, kun lasten hoidon ja kasvatuksen tarve todettiin naisten siirtyessä töihin kodin ulkopuolelle. Kansanlastentarhat lisääntyivät ja hiljalleen vakiintuivat. 1920-luvulla lastentarhat siirtyivät lastensuojelutoiminnan alle, koska tällöin päivähoitoa pidettiin osana lastensuojelutyötä. Tämä kuitenkin vähensi pedagogiikan merkitystä kasvatuksessa. 1960-luvulla väestö muutti kaupunkeihin, työllisyys lisääntyi ja päivähoiton tarve kasvoi. Vuonna 1973 voimaan tuli päivähoitolaki, jonka myötä lastentarhat ja -seimet yhdistettiin päiväkodeiksi. Päivähoitolaki määritteli myös leikin osaksi päivähoitoa. Päivähoidon tehtäväksi määrittyi sosiaalipoliittinen ja kasvatuksellinen tehtävä. Vuonna 1980 kasvatuskomitean mietinnön myötä päivähoitolakiin lisättiin pykälä päivähoiton kasvatuksellisista tavoitteista. Päivähoito mahdollisti yhteiskunnallista ja taloudellista kasvua sekä naisten työllistymisen. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 21–26.)

Vuonna 1989 YK:n lasten oikeuksien sopimuksen myötä käsitys lapsesta muuttui ja lapsi nähtiin osallistujana. Lapsista tuli omien oikeuksiensa haltijoita ja lapsen etu tulisi huomioida lapseen kohdistuvissa toiminnoissa ja päätöksissä. (Turja ja Vuorisalo 2017, 37.) Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1991, jonka jälkeen lapsen yhteiskunnallinen asema muuttui Suomessa. Tämä muutos näkyi lainsäädännössä sekä lasten ja perheiden palveluissa. Päivähoidon muoto muuttui 1990-luvulta lähtien. Mukaan tuli kaikille lapsille oikeus päivähoitopaikkaan ja vuonna 2001 kunta oli velvollinen järjestämään maksutonta esiopetusta kaikille sitä tahtoville. Vuonna 2013 päivähoito siirtyi Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnan alle. Vuonna 2015 saatiin varhaiskasvatuslaki päivähoitolain tilalle, ja vuonna 2017 otettiin käyttöön uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Voidaan huomata, että 2010-luvulla tuli esille uudelleen se alkuperäinen ajatus pienten lasten hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta, minkä Cygnaeus näki jo 1800-luvulla. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 24–25.)

2.1 Varhaiskasvatus osana palvelujärjestelmää

Nykypäivänä varhaiskasvatuspalvelut ovat monipuolisia järjestettyjä palveluita alle kouluikäisille lapsille. Varhaiskasvatuspalveluihin luetaan kunnan tai yksityisen toimijan järjestämää päivähoitoa, esiopetusta sekä muuta varhaiskasvatustoimintaa, kuten ryhmä- tai kerhotoimintaa. Varhaiskasvatuksen rooli on tukea vanhempien tai huoltajien kasvatusoikeutta ja -vastuuta. Varhaiskasvatuspalvelut ovat

apu kotikasvatuksen rinnalla, jonka tarkoituksena on edistää lapsen kasvua ja kehitystä. (Alila ja Kronqvist 2008, 29–30; Opetushallitus 2018.)

Yhteiskunnallisesti varhaiskasvatuksen asema on toimia muuttuvien olosuhteiden keskellä. Yhteiskunnalliset muutokset näkyvät ja heijastuvat varhaiskasvatuspalveluiden toimintaan sekä toteuttamiseen. Muutokset väestössä sekä väestön liikkuvuus vaikuttavat palvelun tarpeeseen ja sijaintiin. Väestö asettuu aluekeskuksiin, jonka vuoksi myös palveluita on keskitettävä. Kulttuurilliset muutokset ja globalisaatio vaikuttavat palvelun rakenteeseen ja toimintaan, jonka johdosta varhaiskasvatuspalvelut muuttuvat monialaisimmiksi. Taloudelliset muutokset sekä teknologia vaikuttavat perheiden elämään ja ihmisten käyttäytymiseen. (Alila ja Kronqvist 2008 29–30.)

Varhaiskasvatustyötä lähestytään nykypäivänä enemmän ennaltaehkäisevänä työnä edistämällä lasten tasavertaisuutta sekä ehkäisemällä syrjäytymistä (Eerola-Pennanen ym. 2017, 32). Henkilöstö voi tarvittaessa puuttua ongelmiin ja oppia tunnistamaan perheiden tuen tarvetta normaaleissa elämänmuutoksissa (Alila ja Kronqvist 2008, 33). Päiväkodeissa aika on rajallista eikä perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön jää aikaa. Vanhempia tavataan harvoin ja yhteisille keskusteluille ei ole varattu riittävästi aikaa. Ennaltaehkäisevänä työnä varhaiskasvatuksessa on ohjata vanhempia niiden palveluiden luokse, joista asiantuntija ja apu löytyvät. Varhaiskasvatuksessa ennaltaehkäisyn näkökulmasta oleellista on se, miten toimia niiden perheiden ja lasten kanssa, joiden hyvinvointi horjuu. (Kalliala 2012, 92.)

Varhaiskasvatuspalvelu on palvelua, jonka valinnanvapaus on lapsen vanhemmilla tai huoltajilla. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa järjestetty toiminta kohdistuu lapsiin (THL 2019). Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa. Tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja henkilöstö sitoutuvat yhdessä edistämään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvatuskumppanuudella on ennaltaehkäisevä vaikutus, kun suhde henkilöstön ja perheen välillä on luottamuksellinen ja hyvin rakennettu. Hyvä kumppanuus helpottaa ongelmista puhumista. Lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät keskustelut ovat näin luontevampia. (Alila ja Kronqvist 2008, 35.) Toimiva yhteistyö varhaiskasvattajien ja vanhempien välillä on edellytyksenä lapsen hyvinvoinnille. Dialogisuus ja luottamus auttavat varhaiskasvattajia tukemaan vanhemmuutta sekä huomioimaan perheiden ja lasten yksilölliset tarpeet. Molempien osapuolien päämääränä on lapsen edun toteutuminen, joka syntyy hyvän yhteistyön tuloksena. (Mykkänen ja Böök 2017, 85–86.)

2.2 Sosiaalihuoltolaki ja varhaiskasvatustilaki

Sosiaalihuoltolaki ohjaa Suomessa sosiaalipalveluiden järjestämistä edistääksemme ja ylläpitääksemme hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta. Lain tavoitteena on pyrkiä vähentämään eriarvoisuutta sekä edistää osallisuutta. Lailla turvataan yhdenvertaiset ja tarpeenmukaiset sekä riittävät ja laadukkaat sosiaali- sekä muuta hyvinvointia edistävät palvelut. Tavoitteena on myös parantaa yhteistyötä sosiaalipalveluiden ja kunnan eri toimialojen sekä muiden mahdollisten toimijoiden välillä hyvinvoinnin tukemisen toteutumiseksi. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301, §1.)

Kaikissa lapseen kohdistuvissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. On kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut parhaiten turvaavat lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin, ymmärryksen sekä huolenpidon saamisen kehitystason mukaisesti, turvallisen kasvuympäristön, ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden sekä itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen. Palvelujen on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301, §5–§10.)

Varhaiskasvatus pystytään käsittämään vuorovaikutuksellisen prosessina sekä yhteistyönä kodin, päivähoiton ja esiopetuksen välillä. Varhaiskasvatuksen keskiössä on 1–6-vuotiaiden lasten oikeuksien toteutuminen ja lasten tarpeiden huomioiminen. (Mahkonen 2018, 43.) Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen kokonaisuutta lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatukseksi sekä opetuksiksi ja hoidoksi, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, §1–§2.)

Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteeksi edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä edistää terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja toteuttaa leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa pedagogista toimintaa sekä mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset. Lailla pyritään varmistamaan kehittävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Pyrkimyksenä on myös turvata lasta kunnioittavat toimintatavat sekä mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja henkilöstön välillä. Tavoitteena on lisäksi tarjota lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen muina tavoitteina on tunnistaa yksilöllisen tuen tarve, kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua sekä toimia yhdessä lapsen ja lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, §3.)

Opetushallitus asettaa varhaiskasvatuslakiin nojaten varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden toteutumisen varhaiskasvatuksessa. Perusteiden tavoitteina on yhdenvertaistaa varhaiskasvatuksen toteuttamista valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asettaa keskeiset sisällöt toiminnan toteuttamiselle. Perusteet määrittävät yhteistyön varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajan välille sekä moniammatillisen yhteistyön toteutumisen kuin myös henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällön. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, §21.) Varhaiskasvatuslaki velvoittaa, että lapsen varhaiskasvatusta suunnitellessa, toteuttaessa ja arvioitaessa on huomioitava lapsen mielipiteet ja toiveet sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Vanhemmilla tai huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan, toteutukseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, §20.) Seuraavassa kappaleessa tuon esille, mitkä ovat varhaiskasvatuksen tehtävät ja tavoitteet, joita varhaiskasvatuslaki ohjaa.

3 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Varhaiskasvatuksen tehtävä ja tavoite osiassa tuon esille lapsen aseman ja varhaiskasvatuksen merkityksen lapselle sekä mitä lapsi saa varhaiskasvatuksesta. Kappaleessa tuon esille myös lapsen osallisuuden ja toimijuuden merkitystä ja millainen merkitys turvallisella ympäristöllä on lapselle. Kerron myös lyhyesti, mitkä varhaiskasvatukseen liittyvät teoriat ovat ohjanneet tai vaikuttaneet materiaali-paketin muotoutumiseen, kuten tutkiva oppiminen ja leikki kasvatusmenetelmänä.

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus kokonaisuudessaan auttavat lasta kehittymään sekä oppimaan ja antavat hyvän alustan elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on vastuu yhteistyössä perheiden kanssa tukea lapsen hyvinvointia ja kehitystä. (OPH 2016, 18.) Varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu edistää demokraattisen suomalaisen yhteiskunnan arvojen toteutumista. Näitä arvoja ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus, joilla tarkoitetaan mahdollisuutta kehittyä, oppia taitoja ja tehdä päätöksiä riippumatta sukupuolesta, kulttuuritaustasta tai syntyperästä. Näitä arvoja toteuttavan ilmapiirin luomisen vastuu on varhaiskasvattajilla. Ilmapiiri luodaan yhdessä varhaiskasvattajien, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Varhaiskasvatus on osa suomalaista kulttuuri-perintöä ja varhaiskasvatuksen tehtävä on moninaisen kulttuuriperinnön luominen. (OPH 2018, 21.)

Varhaiskasvatuksen ensisijainen tehtävä on tukea lapsuuden itseisarvoa. Tavoitteina on suojella lapsuutta ja huolehtia lapsen turvallisuudesta sekä oikeuksien toteutumisesta tulla kuulluksi, nähdäksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi. Tehtäviin kuuluu arvostaa lasta ainutlaatuisena ja arvokkaana yksilönä osana yhteisöä sekä omana itsenään. Tavoitteina on edistää lapsen kasvua ihmisenä. Varhaiskasvatuksessa opetetaan sellaisia tietoja ja taitoja, jotka edesauttavat lapsen osallisuuden toteutumista ja aktiivista roolia osana yhteiskuntaa. Terveellisen ja kestäväen elämäntavan löytämistä tuetaan varhaiskasvatuksessa. Lapsia opetetaan myös kunnioittamaan ympäristöä sekä ymmärtämään sosiaalisen kestävyiden ja ihmisoikeuksien toteutumisen olevan kestäväen elämäntavan edellytys ekologisen kestävyiden myötä. (OPH 2018.)

Varhaiskasvatuksessa yhdistyy lapsen jo aiemmin opitut taidot, kokemukset ja lapselle mieleiset asiat. Nämä ovat lähtökohta uuden oppimiselle. Ymmärrys lapsuuden merkityksestä elämän ajanjaksona sekä tieto lasten yksilöllisestä kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogiikan lähtökohtia. Uuden oppimisella ja pedagogisella toiminnalla on oltava yhteys lapsen kokemuksiin, taitoihin ja kulttuuriin. Yhtä tärkeää on tuntee jokainen lapsi ja ottaa huomioon hänen yksilöllinen kehityksensä. Lapsen tunteminen edellyttää mahdollisimman pysyviä vuorovaikutussuhteita henkilöstön ja lasten välillä. (OPH 2018.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tuodaan esille lapsen yksilöllisen kehittymisen tukeminen. Tarkoituksena on tukea lapsen minäkäsitystä, minäkuva ja itsetuntoa. Nämä auttavat lapsen itsesäätelyä, motivaatiota ja minäpystyvyyden tunnetta. (Mäkinen 2017, 101.)

Varhaiskasvatuslaissa (2018) määritellään, että ne lapset, jotka osallistuvat varhaiskasvatukseen, ovat oikeutettuja saamaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Tämän toteutumista ovat varmistamassa lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka laaditaan päiväkotisekä lapsikohtaisesti. Suunnitelmassa täytyy tuoda esille lapsen etu ja tarpeet. Lasta täytyy myös

kuulla ja mielipide huomioida suunnitelmassa. Varhaiskasvatussuunnitelma on perusta pedagogiselle toiminnalle, jota toteutetaan yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla. (OPH 2018.) Varhaiskasvatuksen tehtävissä toteutetaan lasten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Varhaiskasvatusta tulee toteuttaa niin, että toiminnassa lapsella on mahdollisuus tuoda oma mielipide ja näkemys ilmi sekä lapselle annetaan mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja lapsi tulee kuulluksi. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi ja Siimes 2016, 161.)

3.1 Lapsen toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lapsi aktiivisena toimijana, jotta lapsi itse oppii asioita ja silloin kehitys tapahtuu nopeammin. Lapsi imee itseensä tietoa ympäristöstä ja kokonaisvaltaisesti. Lapsi voi oppia liikennesääntöjä istumalla autossa ja havainnoimalla ympäristöä. (OPH 2018, 21–22.) Toimijuudella tarkoitetaan lapsen kykyä toimia omaehtoisesti ympäristössään ja määrittämään itse oman suhteensa ympäristöön. Toimijuuden toteutumisen mahdollistaa vuorovaikutus, ja toimijuutta pidetään inhimillisenä ominaisuutena, joka tapahtuu automaattisesti. Toimijuuden ilmenemismuodot voivat vaihdella ja sen vuoksi on tärkeä pohtia, mitä merkitystä ympäristöllä ja kasvatuksella on toimijuuden kehittymiselle. Länsimaisen kasvatuksen pyrkimykseen sisältyy lapsen kasvattaminen aktiivisena oman elämänsä subjektina. Tämä tarkoittaa pyrkimystä edesauttaa ja tukea lasten toimijuutta. (Lipponen, Kumpulainen ja Hilppö 2013, 160–161.)

Varhaiskasvatuksessa korostetaan lasten aktiivista toimijuutta. Lapset ovat sosiaalisia olentoja, joten he ovat toimijoita tässä yhteiskunnassa ja heillä on vaikutusta ympäristöissä, joissa he toimivat, kuten kotona ja päiväkodeissa. Aikaisemmin kasvatuksessa ja kehityksessä painotettiin tulevaisuutta, jossa lapsi on yhteiskunnan jäsen vasta aikuisena. Nykypäivänä on kuitenkin herännyt kiinnostus lapsen mahdollisuudesta olla toimijana sekä osallisena heidän omassa arjessaan ja ympäristössä, jossa he ovat yhteisön jäsenenä. Toimijuus lapsen ja lapsuuden tarkastelussa korostaa lapsen arkea tässä ja nyt. Tarkoitus on huomioida mitä lapset tekevät, miten he toimivat ja mitä toiminnasta seuraa. (Turja ja Vuorisalo 2017, 42–45.)

Osallisuus puolestaan on lapsen mahdollisuutta vaikuttaa häntä koskeviin päätöksentekoihin, ympäristöön ja toimintaan. Lapselle annetaan täten mahdollisuus tulla kuulluksi. Osallisuus voidaan käsittää esimerkiksi toimintana, jossa asiat tehdään lasten toiveiden mukaan ja toteutetaan erilaisia projekteja. Näin ei kuitenkaan ole. Osallisuus sisältää näkemyksen lapsesta toimijana. (Turja ja Vuorisalo 2017, 44–55.) Toimijuuden kasvattaminen edellyttää suhtautumisen lapseen aktiivisena subjektina, eikä kasvatuksen ja koulutuksen objektina. (Lipponen ym. 2013, 166).

Osallisuuden toteutuminen tapahtuu jokaisen lapsen kohdalla eri tavalla. Lapsen henkilökohtaiset resurssit määrittelevät sitä, miten hyvin lapsen yksilöllinen toimijuus ja osallisuus toteutuvat päiväkodissa. Jokaisen lapsen aineellisissa, henkisissä ja sosiaalisissa resursseissa on eroja, jotka vaikuttavat siihen, kuinka lapsi saa itsensä kuuluviin ja kuinka henkilökunta huomaa jokaisen lapsen toimijuuden ja osallisuuden toteutumisen. Jokaisella lapsella ei ole samanlaisia taitoja esimerkiksi neuvotella leikitilanteessa yhtä taitavasti. Tämä luo eroja lasten välille ja heidän osallisuuden tunteelle. Vastuu

toimijuuden ja osallisuuden toteutumisesta ja lasten välisistä eroista on varhaiskasvattajilla, jotta niin suurta eriarvoisuutta ei syntyisi lasten välille. (Turja ja Vuorisalo 2017, 44–55.)

Vuonna 2009 julkaistussa tutkimuksessa (Pyökkimies, 34.) selvitettiin, miten lasten osallisuutta ja huomioon ottamista tuodaan esille varhaiskasvatusta koskevista asiakirjoissa. Tutkimuksessa selvisi lasten osallisuuden näkemistä kahdesta eri ulottuvuusparista. Ensimmäinen ulottuvuuspari on aktiivinen-passiivinen akseli, jonka mukaan aikuisen toiminnan avulla tuetaan lasten osallisuuden aktiivisuutta. Aikuinen voi lisätä lapsen osallisuutta aktiivisesti rohkaisemalla, jotta lapsi tuo mielipiteensä esille, tai passiivisesti havainnoimalla lasta ja sen kautta tulkita lapsen mielipiteitä ja toiveita. Toinen ulottuvuuspari on suora-välillinen akseli. Tämän mukaan aikuinen voi toimia suoraan lapsen kanssa ja tukea osallisuutta, tai toimia välillisesti esimerkiksi lasten vanhempien kautta.

Osallisuuden eri ulottuvuuksia tarvitaan päiväkodin arjessa. Jokainen ulottuvuus on toinen toistaan tukeva ja tasavertainen. Aikuisella on paljon vastuuta lapsen osallisuuden toteutumisesta. Varhaiskasvattajien asettamat kysymykset voivat ohjata lapsen vastausta ja sitä kautta lapsen mielipiteen tulkinta ei välttämättä kerro totuutta. Varhaiskasvattajan tehtävä lapsen mielipiteen kysymisestä ei ole suoraan osallisuuden toteuttamista. Asiakirjoissa esiin tuodut velvoitteet lapsen mielipiteiden ja toiveiden huomioimisesta ei aina siirry käytäntöön. Sen vuoksi asiakirjojen perusteella ei voi luottaa siihen, että lapsen osallisuus toteutuisi varhaiskasvatuksessa. Lapsen edun, lapsen tarpeiden ja lapselle mielekkäiden asioiden tulkintaan vaikuttaa varhaiskasvattaja. Aikuisella on valtaa määritellä lapsen etu ja tarpeet tilanteen ja paikan mukaan. (Pyökkimies 2009, 35.) Vakiintunutta osallisuuden toteutumista ei ole vielä nähtävissä päiväkodin arjessa. Osallisuus tuodaan esille asiakirjoissa, mutta jotta se näkyisi myös käytännön tasolla siihen tarvitaan varhaiskasvattajien pedagogista reflektointia ja yhteistyötä muiden kanssa. Päiväkotikäisten lasten osallisuuden toteutumista ei ole juurikaan tutkittu, mutta tutkimuksille olisi silti käyttöä tulevaisuuden kannalta. (Peltoluhta 2013, 8.)

Osallisuutta ja toimijuutta yhdistää kiinnostus siitä, miten lapsella on mahdollisuus toimia varhaiskasvatuksen ympäristössä sekä mikä on fyysinen, kulttuurillinen ja sosiaalinen toimintaympäristö lapselle. Osallisuus on pedagoginen kysymys toimijuudesta. (Turja ja Vuorisalo 2017, 45.) Lasten osallisuuden toteutumisen tutkimuksessa selvisi, että lapsilähtöistä toimintaa ei ole nähtävissä varhaiskasvatuksen asiakirjoista. Tutkimusaineiston mukaan lapsen osallisuuden kehittyminen on riippuvainen aikuisten välisestä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä. Oleellista on, miten ja mistä varhaiskasvattajat ja vanhemmat keskustelevat toistensa kanssa. (Pyökkimies 2009, 49.) Kehittämistyössä kehitetyissä aktiviteeteissa on mahdollisuus toimijuuden ja osallisuuden toteutumiselle. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa itse ja saada omat mielipiteet kuuluviin. Aktiviteetit kannustavat varhaiskasvattajia kysymään, miettimään ja keskustelemaan lasten kanssa yhdessä. Tavoitteena kehittämistyössä on lisätä lapsilähtöisen toiminnan toteutumista päiväkodin arjessa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteina on tutkia lasten roolia ja asemaa kasvatusprosessissa. Lapsi on huomioitava toimijana, joka on osallisena omaan kasvatukseensa ja kehittymiseensä. Lapset haluavat olla mukana toiminnallaan fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. He elävät elämäänsä tässä ja nyt, toisin kuin aikuiset, jotka suunnittelevat arkeaan pidemmälle. Lasten tulevaisuusorientaatio ei ole sama kuin

aikuisilla. Lapset ottavat itselleen tilaa ja mahdollisuuden vaikuttaa vuorovaikutussuhteissa monin keinoin. (Turja 2017, 38–40.)

3.2 Lapselle turvallinen ympäristö varhaiskasvatuksessa

Osallisuuden toteutumiseen lapsi tarvitsee turvallisuuden tunnetta, jotta hän rohkenee ilmaisemaan itseään ja osallistumaan toimintaan (Turja 2017, 49). Turvallisen ympäristön rakentaminen lapselle tukee hänen hyvinvointiaan ja edistää oppimista. Henkilöstöltä vaaditaan turvallisen ja hyvän ilmapiirin luomisen taitoja, jotta lapsen on hyvä olla päiväkodissa. Lapsi oppii liikkuen, leikkien, tutkien ja esimerkiksi taiteen avulla. Näitä kaikkia osa-alueita olisi hyvä toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Hyvässä ohjauksessa toteutetaan erilaisia menetelmiä ja monipuolista toimintaa lapsille. (Salminen ja Poikonen 2017, 64–65.) Päiväkodin aikuisen tehtävänä on luoda ilmapiiri, joka on lapsimyönteinen. Ensimmäinen asia on luoda hyvä suhde jokaiseen lapseen, ja kasvattaa luottamus pitämällä kiinni sovituista asioista. Ilmapiiri henkilökunnan välillä vaikuttaa ilmapiiriin myös lasten välillä. Luottamus tuo lapselle turvallisuuden tunteen. Kun lapsella on tarpeeksi sisäistä turvallisuuden tunnetta, hän pystyy suuntaamaan energiansa häntä kiinnostaviin ja tärkeisiin asioihin. Luottamus ja turvallisuus mahdollistaa vuorovaikutussuhteiden aitouden ja auttaa lasta vastaanottamaan ohjausta sekä ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita. (Tähtelä 2018, 15–16.)

Lapset pystyvät sisäistämään asiat ja oppimaan parhaiten silloin, kun he tuntevat olonsa turvallisiksi ja voidessaan hyvin. Varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu myönteisten tunnekokemusten ja hyvien vuorovaikutussuhteiden rakentuminen. Varhaiskasvatuksen merkitys lapselle on auttaa lasta muodostamaan käsitystä itsestään oppijana ja saamaan onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan. Hyvä, innostava ja tarpeeksi haastava ympäristö auttaa lasta oppimaan. (OPH 2018.) Se, miten varhaiskasvattajat arvostavat lasta ja kuinka se välittyy lapseen, luo turvan tunteen lapselle. Varhaiskasvattajat muodostavat yhteistyöllä ilmapiirin, joka on suoraan yhteydessä lapsiin. Hyvä ilmapiiri ja yhteiset säännöt auttavat lapsen turvallisuuden tunnetta ja sitä kautta on eduksi kasvatustyössä. (Tähtelä 2018, 19.)

Varhaiskasvatuksessa tuetaan ja rohkaistaan lasta kysymään ja kyseenalaistamaan maailmaa. Lasten kanssa opetellaan taitoja jäsentää, kuvata ja nimetä ympäristöä sekä ilmiöitä. Varhaiskasvatuksessa tuotetaan onnistumisen kokemuksia ja opetellaan yhdessä kannustaen. Varhaiskasvatuksen tavoitteita on myös opettaa lapsia sinnikkyteen ja keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Laadukasta varhaiskasvatusta tehdään aikuisen oikeanlaisella tuella ja avulla. Lapsen on hyvä oppia omista vahvuuksistaan ja oppimisestaan. Tämä tukee lapsen terveellistä itsetuntoa ja uskoa itseensä. (Kronqvist 2017, 17.)

3.3 Tutkiva oppiminen - lapsen luontainen tapa

“Taidot ovat toiminnan tulos, eivät toiminnan edellytys”

Lasse Lipponen (2017, 35).

Lapsilla on luontainen tapa olla uteliaita ja ihmetellä maailmaa sekä omaa ympäristöään. Tutkiva oppiminen on pedagoginen malli, jonka avulla tuetaan lapsen oppimista hyödyntämällä lapsen omaa luontaista tapaa toimia ja ihmetellä maailmaa. Tutkivalla oppimisella on tarkoitus kerätä tieto kysymällä, tutkimalla, selittämällä, keskustelemalla ja vertailemalla omia käsityksiä. Ei ole yhtä oikeaa tapaa hyödyntää tutkivaa oppimista. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on, että lapselle muodostuisi luontainen tapa toimia ja kerätä tietoa tutkivan oppimisen perusvaiheiden avulla. Taustalla on lapsen ihmettelyn kohde, jonka ratkaisemiseen tarvitaan yhteisöllistä tutkimuksen tekemistä ja tiedonhankintaa lapsen kanssa. Aikuinen tekee yhteistyötä lapsen kanssa ongelmanratkaisussa ja asian ymmärtämisessä, sillä tavoitteena ei ole ainoastaan faktojen löytäminen, vaan asian sisäistäminen ja merkityksen ymmärtäminen. (Lipponen 2017, 29–36.)

Yhdessä tekeminen auttaa tutkivan oppimisen toteuttamista. Lapset oppivat kysymään ja pyytämään apua aikuisilta ja muilta lapsilta. Tutkivalla oppimisella kannustetaan oman tiedon jakamiseen ja yhteistyöhön muiden kanssa. Tutkivassa oppimisessä kannustetaan lapsia olemaan aktiivisia toimijoita ja olemaan avuksi toisille. Lapset saavat kokemusta omaavansa tiedon merkityksestä ja tärkeydestä. Rohkaisemalla lapsia he oppivat jakamaan omaa osaamistaan yhteisölle, olemaan vastuullisia, perustelemaan tietoa ja ratkaisemaan ongelmia. Tutkiva oppiminen on pedagogiikkaa, jossa toteutuu lapsen osallisuus. Tutkivan oppimisen taustalla on osallistava oppiminen ja pedagogiikka, joiden tarkoitus on lisätä lapsen toimijuutta ja pystyvyyden tunnetta. Varhaiskasvattajien tehtävä on keskeinen tutkivan oppimisen toteuttamisessa, jotta lapsella on mahdollisuus tutkia omaa ympäristöään, kyseenalaistaa ja syventää ymmärrystään. (Lipponen 2017, 29–36.)

3.4 Leikki kasvatuksellisenä menetelmänä

Varhaiskasvatuksessa toimintatapana käytetään leikkiä. Tavoitteena varhaiskasvatuksessa on antaa lapselle mahdollisuus monipuolisiin ja erilaisiin leikkeihin. Leikillä on suuri merkitys ja vaikutus lapsen kehittymiseen, oppimiseen ja hyvinvointiin. Lapsi voi käsitellä tunteitaan, maailmaa, kokemuksiaan ja rohkeasti kokeilla uutta pelkäämättä epäonnistumista leikin avulla. Leikki tarjoaa lapselle mahdollisuuden olla aktiivinen toimija sekä jäsentää maailmaa ja omaa ympäristöään. Lapselle leikki tuo iloa. (OPH 2018, 39–40.) Leikki ei ole yksinkertainen prosessi, joka vain tapahtuu lapsen mielikuvituksen avulla. Usein leikin taustalla on lapsen oma kokemus, joka valloittaa lapsen mielen ja purkautuu leikin kautta. Lapselle maailma on jatkuvasti uusi ja ihmeellinen ja leikin avulla lapsi pääsee kokeilemaan sellaisia asioita, joihin hän ei ole vielä käytännössä valmis, kuten olemalla äiti roolileikissä. (Helenius ja Lummelahti 2013, 88.) Leikillä on suuri merkitys lapselle. Leikki motivoi ja antaa lapselle iloa toimintaan. Leikin avulla lapsi oppii sekä omaksuu tietoja ja taitoja. (OPH 2018.) Luontoleikit ovat keino opettaa lapselle luonnontuntemusta ja samalla ympäristökasvatusta, kuten luonnon säästämistä ja kunnioittamista. Käytännössä tämä voi sisältää esimerkiksi rauhoitettujen kasvien tunnistamista ja säilyttämistä ja ohjata lasta keräämään voikukkia, joka ovat helposti uusiutuva kasvilaji. Varhaiskasvattajalla on vastuu luonnon opettamisessa tuntea ympäristö ja olla kykenevä sitä kautta tukemaan lasten luontosuhteen syntymistä. (Helenius ja Lummelahti 2013, 41.)

Leikki on avain sosiaalisten suhteiden luomiselle ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle. Erialaisten leikkien kautta lapset muodostavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Kehittelemällä uusia leikkejä sekä miettimällä leikin jatkumoa lapsi oppii yhteistyötaitoja, itsensä haastamista ja ajattelun taitoja. Lapset oppivat tunnetaitoja ja keskittymistä sekä sääntöjen noudattamista ryhmäleikeissä. Varhaiskasvattajien tehtävänä on havainnoida ja huolehtia, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua leikkeihin omien taitojen mukaan. Varhaiskasvattajan tehtäviin sisältyy suunnitelmallisten ja tavoitteellisten pedagogisten leikkien toteuttaminen ja leikin ohjaus. Aikuinen pystyy luomaan leikille aikaa ja tilaa. Välillä tarvitaan oppimisympäristöjen muovaamista, jos leikki sen edellyttää. Aikuisen läsnäolo ehkäisee riitatilanteita ja tukee lasten välistä vuorovaikutusta. (OPH 2018, 39–40.)

Päiväkodissa kaikkien leikkitalanteiden ei tarvitse olla ennalta suunniteltu. Lapsille annettu mahdollisuus vapaalle leikille ilman ohjausta ja aikuisen asettamia tavoitteita edistävät lapsen omatoimijuutta sekä lapset pääsevät itse suunnittelemaan ja kehittämään leikin tavoitteet ja sisällön. Koko prosessi on lapselle oppimista vuorovaikutustaidoista, toiminnan suunnittelusta ja omien tavoitteiden asettamisesta. Vapaata leikkiä määrittää kuitenkin päiväkodin ja ryhmän säännöt sekä leikkijöiden asettamat rajat leikille. Aikuisen rooli vaihtelee leikkijöiden iän ja kehityksen mukaan. Aikuinen voi suoraan vaikuttaa leikkiin tai olla välillisesti mukana kuitenkin noudattaen lasten asettamia vaatimuksia leikille. (Helenius ja Korhonen 2017, 71.)

Leikkipedagogiikan avulla leikkiin voi osallistua ryhmän aikuiset ja lapset. Leikkipedagogiikka on aikuisten luoma leikkimaailma, johon varhaiskasvattajat ottavat mukaan koko päiväkodin ryhmän. Leikin sisältöön voi vaikuttaa lasten toiveet sekä yhteiskunnalliset asiat, jotka puhuttelevat lasta. Aikuiset muodostavat sisältöä leikkiin lisäämällä tarinaan uusia käännteitä ja ottamalla mukaan luovia menetelmiä, kuten musiikkia tai taidetta. Tärkeää leikkipedagogiikassa on, että varhaiskasvattajat tekevät yhteistyötä lasten kanssa ja vievät leikkiä eteenpäin. Leikkipedagogiikka on pitkäaikaista toimintaa ja aikuinen voi säädellä leikkiä havainnoimalla lasten leikkimotivaatiota. Leikkipedagogiikka sisältää pedagogisia piirteitä ja leikin avulla voidaan opettaa lapsille sääntöjä tai uusia toimintatapoja ryhmässä. Leikin kautta voidaan osallistaa jokainen lapsi omien kykyjensä mukaan. Leikkipedagoginen toiminta ei vaadi aikaisempaa osaamista tai taitoa, vaan heittäytymistä ja uskallusta leikille. (Lehtinen ja Koivula 2017, 189–191.)

4 VARHAISKASVATUSTOIMINNAN PEDAGOGIIKKA

Varhaiskasvatuksen taustalla on pedagogiikka. Pedagogiikka viittaa opetus- ja kasvatustaitoon. Yleisessä määritelmässä pedagogiikka on käsitys siitä, miten kasvatusta ja opetusta pitäisi järjestää. Pedagogiikka voidaan liittää myös johonkin kasvatukselliseen suuntaukseen tai tiettyyn kasvatuksen osa-alueeseen. (Tieteen termipankki s.a.) Edellisessä kappaleessa toin esille leikkipedagogiikan ja tässä kappaleessa tuodaan esille yleisellä tasolla, mitä pedagogiikka on ja miten sitä toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja miten varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa määritellään.

Suomen lastentarhaoppi pohjautuu 1800-luvulla Suomeen kantautuneeseen fröbeliläisyyteen. Friedrich Fröbel korosti, että ne keinot millä lasta opetetaan, ovat oltava erilaisia, koska kyseessä on lapsi oppijana. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 22.) Fröbeliläisyydessä painotettiin rauhallista ja yksilöllistä kasvua. Tarkoituksena ei ole kehityksessä kiirehtiminen. Pedagogiikassa korostettiin lasten luontaista tapaa toimia aktiivisena, ongelmanratkaisijana ja leikkijänä. Leikkeihin aikuisten ei tarvinnut puuttua sekä lapselle annettiin tehtäviä ja mahdollisuus oppia. Fröbeliläisyydessä ei korostettu opettajan asemaa, vaan nähtiin merkityksellisempänä enemmänkin aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus ja yhdessä kasvaminen. Fröbeliläisyydessä ja sen sisältämässä pedagogiikassa arvostetaan luonnonläheisyyttä. (Kinos ja Palonen 2012, 234.)

Varhaiskasvatuksesta puhutaan tieteenalana, käytännön työnä sekä oppiaineena. Tämän lisäksi varhaiskasvatus on ajattelutyötä, jonka avulla voidaan edistää ja kehittää toimintaa. Filosofipedagogien kasvatuserittelyistä on huomattavissa, kuinka ajattelevan, ideoivan ja suunnittelevan ihmisen ajatusprosessit kehittävät varhaiskasvatukseen uutta pedagogiaa. Näin ollen varhaiskasvatuserittelyn avulla kehitetään ja edistetään varhaiskasvatusta käytännön tasolla. Ihminen ajattelee työskennellessään käytännössä lasten kanssa, tutkiessaan tiedettä sekä oppiaineen toteutusta suunnitellessaan. Ajattelutyön sisällyttäminen käytäntöön siten, että ajattelutyötä tehdään ennen ja jälkeen toiminnan sekä toiminnan aikana mahdollistaa uusien ideoiden ja tapojen muodostumisen. Ajattelutyön reflektointi ja tutkiminen mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja aikaisemman toiminnan muuttamisen. Varhaiskasvatuserittely on tarpeellinen osa varhaiskasvatusta, jonka avulla voidaan tehdä muutosta varhaiskasvatukseen käytännössä. (Härkönen 2002, 117.)

Varhaiskasvatuksen perusteet vuodelta 2016 määrittelee varhaiskasvatuksen pedagogiseksi tavoitteeksi lapsen laaja-alaisen osaamisen kehittämisen viidellä eri osa-alueella. Nämä viisi osa-alueita (katso alla oleva kaavio: laaja-alainen osaaminen) ovat kokonaisuus ja ne liittyvät päivähoidon arkeen ja jokapäiväisiin toimintoihin siten, että lapsi voi kehittyä joka tilanteessa. Päiväkodissa ja kotona luodaan perustaa elinikäiselle oppimiselle ja osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen määritellään siten, että yhdistetään arvot, asenteet ja tahto, joita tiedot, taidot, kyvyt ja ominaisuudet vahvistavat. (Helenius ja Lummelahdi 2018, 24–25.)

Kuviossa 1 näkyy, mistä kaikesta varhaiskasvatuksen pedagogiikka koostuu. Pedagogiikka tapahtuu vuorovaikutuksellisessa toiminnassa varhaiskasvattajien ja lasten välillä. Pedagogisen toiminnan tavoitteina on kehittää lasten oppimista laaja-alaisesti ja tukea lapsen hyvinvointia. Toiminta sisältää

kasvatuksen, opetuksen ja hoidon. Pedagoginen toiminta on kokonaisuus, johon yhdistyy oppimisalueet, lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet, laaja-alainen osaaminen, varhaiskasvatuksen arvope-
rusta sekä oppimiskäsitys. Näiden toteutuessa lapsi on kykenevä oppimaan ja voimaan hyvin. (OPH 2018.)

Laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen vaikuttavat lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen, eri-
laiset oppimisympäristöt sekä varhaiskasvatuksen toimintamuodot. Laadukas pedagoginen toiminta
edistää lapsen laaja-alaista osaamista. Osaamisen tavoitteet huomioidaan oppimisympäristöissä, toi-
minnan suunnittelussa, kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. (OPH 2016, 22.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (OPH 2018.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka tulee esiin arjessa käytännön tasolla lasten ja aikuisten vuorovaiku-
tuksessa. Varhaiskasvatuksen pedagogiikassa korostuu näkemys varhaiskasvatuksesta. Pedagogiikka
on läsnä jokaisessa päiväkotiarjen tilanteessa. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka tukee varhaiskasva-
tussuunnitelmaa ja varhaiskasvatustilaa. Tärkeintä varhaiskasvatuksen pedagogiikassa ei ole niinkään
itse toiminta vaan toiminnan tarkoitus, eli pedagoginen näkemys toiminnasta. (LTOL 2017, 10.)

5 YMPÄRISTÖ- JA LUONTOKASVATUS VARHAISLAPSUUDESSA

"Children are like tiny flowers; They are varied and need care, but each is beautiful alone and glorious when seen in the community of peers."

Friedrich Fröbel (Fröbel competence for children 2019)

Ympäristö- ja luontokasvatus varhaislapsuudessa kertoo ympäristökasvatuksen merkityksestä ja tavoitteista kasvatuksellisena toimintana. Painotan kappaleessa, miten ympäristö- ja luontokasvatus näkyy päiväkodissa ja kuinka lapset hyötyvät siitä varhaislapsuudessa. Tuon myös esille luontoa oppimisympäristönä ja pedagogisen toiminnan mahdollistajana. Ympäristökasvatus määritellään kasvatukseksi, jonka tehtävänä on auttaa ihmistä ymmärtämään olevansa riippuvainen ympäristöstään ja toimimaan ympäristön hyväksi. (Parikka-Nihti ja Suomela 2014.) Kasvatusta tarvitaan, jotta ihmisten olemassaolo voisi jatkua maapallolla. Ekologinen ajattelu kaiken toiminnan perustana on avain ympäristön ylläpitämiseen ja käytännön muutosten aikaansaamiseen. (Orr 2017, XVIII.) Ympäristökasvatus tukee elinikäistä oppimisprosessia, jonka tavoitteina on antaa ihmiselle uusia tietoja ja taitoja toteuttaa toimintaansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Ympäristökasvatuksen tavoitteina on löytää arvoja, tietoja ja taitoja, jotka auttavat ihmistä ratkaisemaan ympäristöongelmia yksilö- ja yhteiskunnan tasolla. (Parikka-Nihti ja Suomela 2014.)

Ympäristökasvatuksessakin näkyy Fröbeliläisen kasvatuksen ajattelu. Fröbelin mukaan luonto on kasvatuksen innoittaja ja sen mukaan Fröbel ajatteli, että ympäristökasvatus on erottamaton osa varhaiskasvatusta. Fröbelin kehittämä sana kindergarten, "lasten puutarha", kytkeytyi jo alun alkaenkin luontoon ja kasveihin (Watts 2013, 1.). Hän painotti lasten aktiivisuutta ja kykyä oppia tarkkailemalla luontoa ja yhteyttä luonnon kanssa. (Parikka-Nihti ja Suomela 2014, 55–56.)

Ympäristökasvatuksen tavoitteina on antaa lapselle edellytyksiä toimia vastuuntuntoisena ja ympäristötietoisena kansalaisena yhteiskunnassa sekä auttaa lasta ymmärtämään luonnon merkitys henkilökohtaisesti. Henkilökohtainen käsitys ympäristöstä ja luonnosta muovautuu kokemusten sekä aikaisemman tiedon pohjalta. Ympäristökasvatuksen avulla pyritään lisäämään monipuolista elinympäristöä lapselle rakennetuissa ja luonnonmukaisissa ympäristöissä. Ympäristökasvatus sisältää luontokasvatuksen ja ympäristöön vaikuttavien elämäntapojen oppimisen. Luontosuhteen rakentumiseen vaikuttaa meille syötetty tieto jo varhaislapsuudessa. Lähtökohdat kyseiselle toiminnalle luodaan jo varhaislapsuudessa ja siksi on oleellista, että lapsi saa kokemuksia ja oppeja ympäristön hoitamisesta sekä suojelemisesta jo varhaiskasvatuksessa. (Parikka-Nihti ja Suomela 2014, 17–22.)

Ympäristökasvatuksella autetaan lasta ymmärtämään ympäristön merkitys elämän ja hyvinvoinnin kannalta. Ympäristökasvatusta pidetään pohjimmiltaan arvokasvatuksena, sillä ympäristöongelmat eivät ole luontoon sidonnaisia, vaan ihmisten elämäntapaan ja käyttäytymiseen pohjautuvia ongelmia. Sen vuoksi varhaiskasvatuksessa korostetaan kestävän elämäntavan oppimista. (Raittila 2017, 210–211.) Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan ympäristökasvatuksen avulla lapsi oppii ajattelemaan ympäristö edellä ja että ympäristöstä huolehtiminen olisi osana jokapäiväistä toimintaa sekä valintoja.

Kasvatus tukee arvojen, käsitysten ja asenteiden omaksumista siten, että ihmiselle muodostuu luontainen halu ja tapa kestävälle elämäntavalle. (Raittila 2017.) Varhaiskasvatustoiminnassa tuodaan esille kestävän elämäntavan ulottuvuudet arjen valinnoilla ja yhteiskäytöllä, kohtuullisuudella sekä kestävälle elämäntavalle ominaisilla menetelmillä, kuten uusiokäytöllä ja säästäväisyydellä. (OPH 2018, 32.) Varhaiskasvatuksessa painopisteenä ovat sosiaaliset ja kulttuurilliset näkökulmat kestävästä elämäntavasta (Raittila 2017, 211).

Kestävän elämäntavan neljä ulottuvuutta ovat ekologinen, sosiaalinen, kulttuurillinen ja taloudellinen. Ekologinen toimintapa tarkoittaa sitä, että opetellaan käyttämään luonnonvaroja luonnon kestävyys huomioiden. Taloudellinen puolestaan viittaa siihen, ettei kuluteta luonnonvaroja yli varojen. Kulttuurilliset ja sosiaaliset ulottuvuudet pyrkivät takaamaan hyvinvoinnin jatkumon seuraaville sukupolville. (Raittila 2017, 211.)

Sosiaalisen näkökulman kautta tuetaan lapsen osallisuuden toteutumista ja lisätään lapsen vaikutusmahdollisuuksien tunnetta sekä tasavertaisuutta. Tämä lisää lapsen ajattelua itsestään aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä. Kulttuurillinen näkökulma puolestaan edistää lapsen omia taitoja reflektoida omaa toimintaansa, kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Näkökulmat nivoutuvat yhteen ja muodostavat yhdessä maailmanlaajuisen näkökulman kestävästä elämäntavasta. (Raittila 2017, 211.)

Luontokasvatus on yksi osa ympäristökasvatusta. Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatuksen tavoitteisiin kuuluu edistää lapsen vastuullista toimintaa ympäristössä ja auttaa lasta rakentamaan omaa luontosuhdetta. Varhaiskasvatuksen ympäristökasvatus sisältää kolme toiminta-alaa: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. (OPH 2018.) Ympäristökasvatuksen teoreettinen malli varhaiskasvatuksessa on vuodelta 1998 oleva Palmerin puumalli, jossa on tiivistetty ympäristökasvatuksen merkitys. Puumalli perustuu tutkimusten tuloksiin, joissa aiemmat kokemukset sekä lapsuuden roolimallit vaikuttavat aikuisiän ympäristökäyttäytymiseen ja luontosuhteeseen. Tulokset ovat näyttöä siitä, miten varhaiskasvattajien käyttäytyminen, asenteet ja arvot vaikuttavat lapseen sekä lapsen käyttäytymiseen aikuisena. (Raittila 2017, 213–214.) Lapsuudessa luonnon merkityksestä kertoo myös lapsuuden muistot, jotka usein liittyvät luontoon. Leikkien avulla on opittu tuntemaan luontoa ja omaa ympäristöään. (Helenius ja Lummelahti 2013, 40.)

Sobel (2017, 24–25.) korostaa tekstissään myös edellä mainittuja näkökulmia lapsuuden merkittävästä roolista aikuisiän luontosuhteen ja ympäristökäyttäytymisen muodostumiselle. Hän nostaa esiin, että lasten on päästävä aidosti kosketuksiin luonnon kanssa eikä vain virtuaalisesti teknologian välityksellä. Tämä on erityisen tärkeää varhaislapsuudessa ja luo pohjan aikuisiän toiminnalle sekä valinnoille.

Kaikki kolme aiemmin mainittua toiminta-alaa pyrkivät lisäämään lapsen keinoja kestävämpään elämäntapaan. Kestävän elämäntavan taitoja ovat esimerkiksi jätteiden oikein lajittelu, vastuullisuus ruokailussa ja energian käytössä sekä kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opetteleminen. Omien tekojen

merkityksen tiedostaminen edistää kestävän elämäntavan omaksumista. (OPH 2018, 46–47.) Kestävän kehityksen tavoitteena on turvata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset mahdollisuudet elämään tuleville sukupolville. Tarkoitus on toimia luonnon asettamien ekologisten reunaehtojen mukaan yksilöinä ja yhteisönä. Varhaiskasvatuspalveluissa kestävää kehitystä tuetaan sosiaalisella toiminnalla, kuten ystävistä huolehtimisella. Kestävää kehitystä toteuttava toiminta on helppo sisällyttää päiväkodin arkeen. Lapsen toimintatapojen oppiminen varhaiskasvatuksessa vaikuttaa lapsen toimintatapoihin tulevaisuudessa. (Luomi, Paananen, Viberg ja Virta 2010, 9.)

Lapsille tarjottujen monipuolisten ympäristökokemusten kautta lapsen myönteinen luontosuhde vahvistuu. Mahdollisuus havainnoida ja ihmetellä luontoa sekä sen ilmiöitä eri aistien avulla auttaa lasta muodostamaan käsitystä ympäristöstä. (OPH 2018, 46–47.) Ennen luontosuhde rakentui automaattisesti, sillä lapset viettivät keskimääräisesti enemmän aikaa ulkona ja lapsille annettiin enemmän mahdollisuuksia liikkua vapaasti luonnonympäristössä. Nykypäivänä joudutaan rakentamaan tietoisesti tätä luontosuhteen muodostumista. (Helenius ja Lummelehti 2013, 40.) Varhaiskasvatuksen perusteissa tuodaan esille ilmiöistä keskusteleminen, luontoon liittyvien käsitteiden käyttö sekä eläinlajien ja kasvien opetteleminen luonnossa auttavat lasta oppimaan luonnontuntemusta. Luonto voi olla paikka rauhoittumiselle ja uuden oppimiselle. Varhaiskasvatuksessa opetetaan luonnon kunnioittamista kokonaisuudessaan. (OPH 2018, 46–47.) Varhaiskasvatuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristönä päiväkodin lähimetsät ja järjestää retkiä. Retkeily ja ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta, jonka kautta lapsi oppii jäsentämään omaa maailmaa ja ympäristöään. (OPH 2018.)

Oppimisympäristönä luonto on voimaannuttava ja kokemuksellinen paikka lapselle. Luonnossa oppimisella on selkeä tavoite: annetaan lapselle mahdollisuus oppia havainnoimalla, aistimalla ja kokeamalla. Luonnossa oppimalla lapsi oppii kokemusten kautta omista valinnoistaan, syventää suhdettaan luontoon sekä oppii ottamaan vastuuta, omista teoista ja päätöksistä. Luonnossa lapsen ongelmaratkaisu- ja selviytymistaidot lisääntyvät ja lapsi oppii yhteistyö- ja johtamistaitoja. (Parikka-Nihti 2011, 55; Assadourian 2017, 13.)

6 PARTIOTOIMINTA MAAILMALLA JA SUOMESSA

Tässä partion taustoja avaavassa luvussa kerron lyhyesti partiotoiminnan historiasta ja perustajasta Robert Baden-Powellista. Luvussa tuodaan esille partiotoiminnan kasvatukselliset tavoitteet ja millaisia arvoja partio noudattaa. Partiotoiminta alkoi Iso-Britanniassa vuonna 1907, kun kenraali Robert Baden-Powell järjesti pojille tarkoitetun leirin, jossa hän halusi kokeilla omaa kasvatustajustelmää. Kasvatustajustelmän taustana oli huoli nuorison voinnista ja heidän kyvystään huolehtia yhteiskunnasta. Baden-Powell kehitti leikkiyhteiskunnan nuorille, jotka saivat itse valita oman johtajansa. Tarkoituksena oli noudattaa partiolakia sekä toimia partiolupauksen mukaan: rehellisesti ja kaverillisesti. Leikin avulla nuorista kasvoi terveitä, käteviä, vahvaluonteisia ja kunnollisia kansalaisia. Kasvatustajustelmän tavoitteina oli auttaa nuoria kasvamaan vastuutuntoisiksi, yhteistyötaitoisiksi ja itsenäisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Partioliike kasvoi nopeasti. Kahden vuoden kuluttua partiolaisia oli Britanniassa 100 000, ja mukaan oli saatu ensimmäiset partiotytöt. Partiotoiminta oli levinnyt melkein jokaiseen Euroopan maahan ennen ensimmäistä maailmansotaa; Yhdysvaltoihin ja Chileen vuonna 1909, ja Japaniin vuonna 1911. Suomeen Partioliike rantautui vuonna 1910. Sortovuosien poliittisista syistä partio kuitenkin kiellettiin vuonna 1911. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 22–24.)

Itsenäistymisen jälkeen vuonna 1917 Suomessa partioliike heräsi uudelleen eloon ja partiolaisia oli Suomessa jo 18 000. Samana vuonna perustettiin valtakunnallinen Suomen Partioliiitto. Partio on toiminut alusta asti puolueettomana järjestönä, mutta kuitenkin sen ajateltiin olevan porvarillisessa viitekehityksessä, mistä osoituksena oli muun muassa ylipäällikkö Mannerheimin valinta ensimmäiseksi kunniapartiolariseksi vuonna 1919. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 24.)

1930-luvulla suomalainen partiotoiminta kasvoi, jäsenmäärä nousi ja perustettiin piiriorganisaatioita. Samana vuonna Robert ja Olave Baden-Powell (B-P) vierailivat Suomessa. Vierailulla Robert B-P toi esille isänmaallisuuden merkityksen ja kehotti Mannerheimia eheyttämään partiotoimintaa Suomessa. Sota-aika oli haasteellista partiotoiminnan järjestämiselle, mutta rauhan saavuttua ja toiminnan jatkua partioista tuli Suomen suurin nuorisojärjestö. Partiotoimintaa ryhdyttiin kritisomaan 1960-luvulla, sillä kansan politisoituminen ei tukenut toimintaa, joka ei pohjautunut politiikkaan. Kaupungistumisen ja muuttoliikkeiden vuoksi partio tavoitti vielä enemmän ihmisiä ja osallistujamäärä kääntyi nousuun. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 22–28.)

Vuonna 1972 perustettiin Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. Tämän jälkeen lippukuntien toiminnassa oli mukana sekaisin tyttöjä ja poikia. Suomeen oli yli sadan vuoden aikana tullut 65 000 partiolaista ja 750 eri lippukuntaa. Maailmalla partiolaisia on nykyään yli 40 miljoonaa, yli 200 maassa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. a.) Partioliike on maailmalla suurin vapaaehtoistyöhön perustuva nuorisojärjestö (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 28).

Baden-Powell kehitti partioliiikkeestä tasavertaisen ja tasa-arvoisen järjestön. Hän halusi tukea nuorten yhteenkuuluvuuden tunnetta pukemalla heidät univormuihin, kieltämällä sotilaallisuuden, mutta korosti jokaisen mahdollisuutta olla mukana tasavertaisena riippumatta sosiaalisista lähtökohdista. Muita

tapoja on muun muassa vasemmalla kädellä tervehtiminen, joka on edelleen käytössä partiolaisten jokapäiväisessä toiminnassa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 29–31.)

2000-luvulla partiotoimintaa ryhdyttiin kehittämään Suomessa. Kahdeksantoista partiopiirialueen sijaan siirryttiin 8-10 piirin järjestelmään. Keskusjärjestön ja piirien välille perustettiin yhteiset toiminnanalat ja tämän avulla saatiin toiminnasta yhtenäisempää. Piiriuudistusten rinnalla toteutettiin monia muita uudistuksia. Vuonna 2005 partiolaiset saivat uudet asut teemalla yhteisöllinen yksilöllisyys, jonka tarkoitus oli antaa partiolaisille mahdollisuus valita oma partiopukeutuminen. Uudet ikäkaudet tulivat käyttöön vuonna 2008, joka mahdollisti paremman ohjelman kehitysvaiheiden mukaan. Ikäkaudet jaettiin viiteen eri ryhmään ja partio-ohjelma uudistui samana vuonna. Partio toiminta kehittyi edelleen. Partion taustalla on elinvoimaiset lippukunnat, hyvä partio-ohjelma ja yleisesti hyvä maine. (Paavilainen 2010, 503–506.) Suomen partiolaisten vuoden 2019-2020 strategian visiona on, että jokainen rakentaa parempaa maailmaa. Strategiassa korostetaan partion kuuluvuutta kaikille, ja tavoitteena on saavuttaa mahdollisimman moni suomalainen valtakunnallisesti. Strategiassa korostetaan partiolaisten aloitteellisuutta ja vastuullisuutta toiminnassa omassa ympäristössä sekä arvopohjaisesta johtajuudesta yhteiskunnassa. Partiota pidetään aloitteellisena yhteistyökumppanina. Kumppanuudet vahvistavat ja laajentavat partion vaikutusta yhteiskunnassa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. b)

6.1 Partio kasvattajana

”Yritä jättää tämä maailma vähän parempana kuin sen löysit.”

Robert Baden-Powell (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012.)

Partio on kasvatustoimintaa, jonka tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua yksilöllisesti sekä huomioiden jokaisen yksilön omat vahvuudet ja yksilölliset erot. Tavoitteena on auttaa lasta tai nuorta kehittymään tasapainoiseksi, vastuuntuntoiseksi, aktiiviseksi, itsenäisesti ajattelevaksi yhteiskunnan jäseneksi. Tarkoitus on antaa lapsen tehdä itse, jotta hän voi saada seikkailua ja elämyksellisiä kokemuksia, jotka vahvistavat hänen luottamustaan itseensä. Partio liike tavoittelee maailmanrauhaa ja parempaa yhteiskuntaa kasvattamalla yksilöitä, jotka ovat tulevaisuuden rakentajia. Partiossa oppii taitoja, tietoja, asenteita ja arvoja. Näiden avulla yksilö voi oppia elämään tasapainoista ja kokonaisvaltaista elämää. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 49.)

Partio tukee erilaisuutta ja arvostaa monikulttuurillisuutta. Partiossa opetellaan taitoja, jotka edistävät vuorovaikutustaitoja ja toimimista erilaisten ihmisten kanssa. Partiossa opetellaan myös tunteiden ja mielipiteiden ilmaisua sopivalla tavalla. Rehellisyys ja oikeudenmukaisuus ovat myös taitoja, joita partiossa korostetaan suhteessa toiseen ihmiseen. Toisen ihmisen arvostamista, empatiaa ja muita tunteita kehitetään partiossa tekemisen kautta. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 99–100.)

Partiossa opitaan tekemällä erilaisissa toimintaympäristöissä. Partiossa korostetaan luonnon arvostamista ja luonnossa toimimista. Luonto on partiolaisille monipuolinen toimintaympäristö, jossa he opettelevat esimerkiksi kykyä liikkua ja toimia luonnossa, vastuuta elinympäristöstä, luonnon kunnioittamista sekä luonnonsuojelutaitoja. Partiossa opetellaan sitä, miten voimme säilyttää luonnon hyvänä vielä seuraavillekin sukupolville. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 100.) Partiossa oppimismenetelmänä käytetään tekemällä oppimista. Tällä keinolla lapsi voi itse tehdä, kokeilla ja samalla pohtia tekojensa seurauksia. Tämä on lapselle luonnollinen tapa oppia uusia asioita. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 105.)

Partiotoiminta on monipuolista harrastustoimintaa kaiken ikäisille. Tarkoitus on tukea ihmisen kasvua ottaen huomioon ihmisen kehitysvaiheet ja yksilölliset erot. Yksilö toimii aktiivisesti sekä vastuuntuntoisesti suhteessa itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Partiossa ihminen kehittää itseään ihmisenä. Partio tukee yksilön identiteetin ja elämäntutkimuksen rakentumista. Partiossa opetellaan eettisyyttä ja halua toimia oikein. Partiossa mahdollistetaan heittäytymistä uusiin ja erilaisiin tilanteisiin. Partiossa tuetaan lapsen mielikuvituksen ja luovuutta monipuolisilla menetelmillä. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2012, 99.)

Partioharrastuksen vaikutusta opettajan työhön on tutkittu pro gradu -tutkielman avulla, jonka avulla selvisi, että kasvatustyötä tekevät partiolaiset pyrkivät työssään sekä harrastuksessaan opettamaan samoja arvoja. Partion tekemällä oppimisen periaate sekä opetuksen suunnitelmallisuus tukevat toisiaan ja antavat erilaisia mahdollisuuksia käytännön toteutukseen. Tutkimuksen avulla selvisi myös partiolaisten suhtautuminen omaan harrastukseensa elämäntapana. Partiolaisuutta ei sijoiteta tiettyyn päiviin tai kellonaikoihin, vaan harrastus ohjaa ihmisen toimintaa eri elämäntilanteissa. Tutkimukseen vastanneiden mukaan partiokasvatuksen tavoitteet ovat melko yhteneväiset koulun kasvatustavoitteiden kanssa. (Korhonen 2009, 75–76.)

6.2 Partion kasvatustavoitteet

Partiokasvatus tukee tekemällä oppimisen periaatetta. Tekemällä oppimiseen yhdistetään myös syvemmän ymmärryksen merkitys oppimistaan. Tämä toteutuu arvioinnilla, pohtimalla kokemuksia ja virheistä oppimisella. Aikuisen merkitys on antaa tukea, toimintamalleja ja työkaluja lapsille. Tekemällä oppiminen sallii myös virheet ja niiden kautta oppimisen. Aikuisen tehtävä on huolehtia, että virheistä tulee oppimiskokemuksia. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. c.)

Partion päämäärää tarkentavat partion kasvatustavoitteet ja partiomenetelmä. Näitä puolestaan tarkentaa partiossa toteutettava partio-ohjelma. Partion kasvatustavoitteet ovat aikaan ja kulttuuriin sidonnaisia. Kasvatustavoitteita tarkastellaan neljästä näkökulmasta, joita ovat: suhde itseän, suhde toisiin, suhde yhteiskuntaan ja suhde ympäristöön. Toiminnan tarkoituksena ovat yksilön kasvun tukeminen huomioiden kehitysvaiheet ja jokaisen yksilöllisyys. Tavoitteena on jokaisen toimiminen aktiivisena ja vastuuntuntoisena ihmisenä itsensä, toisten sekä yhteiskunnan ja ympäristön näkökannalta. Partion tarkoituksena on opettaa erilaisia tietoja ja taitoja sekä arvoja ja asenteita, jotka edistävät kokonaisen ja täysipainoisen elämän elämistä. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a.)

d.) Seuraavissa alaluvuissa on avattu partion kasvatustavoitteita ja niiden linkittymistä varhaiskasvatuksen tavoitteisiin.

6.2.1 Suhde itseen

Partio tukee lapsen hyvinvoinnin rakentumista ja kehittää terveellisiä elintapoja, jotka auttavat lasta huolehtimaan itsestään ja terveydestään. Tavoitteena on tukea lapsen rohkeutta heittäytyä erilaisiin tilanteisiin sekä käyttää luovuutta ja mielikuvitustaan. Niiden avulla päästään toteuttamaan itseään ja löytämään ratkaisuja ongelmanratkaisutilanteissa. Tavoitteena on auttaa lasta muodostamaan omaa identiteettiä ja elämänkatsomustaan. Pyrkimyksenä on tukea yksilön käsityksen rakentumista oikeasta ja väärästä sekä opetella kykyä ja halua toimia oikein eri tilanteissa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. d.)

Edellä mainittujen partiokasvatuksen tavoitteiden sekä varhaiskasvatuksen yleisten tavoitteiden välillä on havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä. Varhaiskasvatuksen perusteissa laaja-alaisella osaamisella tuetaan lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymistä vuorovaikutustilanteissa ympäristön sekä muiden ihmisten kanssa. Tiedon hankinta ja jäsentäminen sekä uusien asioiden luominen edistävät luovaa ja kriittistä ajattelua. Lasten ajattelu ja oppiminen kasvaa ihmettelyn, oivaltamisen ja oppimisen ilolla. Monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten kautta saavutetaan lasten taitoja käyttää mielikuvitusta sekä huomata ilmiöitä ympäristössä. (OPH 2016, 22.)

6.2.2 Suhde toisiin ihmisiin

Partiossa arvostetaan erilaisuutta ja toimimista ryhmässä erilaisten ihmisten kanssa. Omien tunteiden ja mielipiteiden ilmaisua opetellaan tilanteisiin sopivilla tavoilla. Keskiössä on myös toisten auttaminen sekä itsestään ja toisista huolenpito. Rehellisyyden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen on partiossa tärkeää. Ihmisyyttä, ihmissuhteiden muodostamista ja yhteisvastuullisuutta arvostetaan. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. d.)

Lapsen kehitykselle tärkeää on luoda yhteys toisiin ihmisiin. Sosiaaliset suhteet vaikuttavat elämän arvokkuuden kokemukseen ja hyvinvointiin. Yhteys toisiin ihmisiin rakentaa käsitystä itsestä arvokkaana ja ainutlaatuisena yksilönä. Turvallisissa suhteissa lapsi rohkenee lähestymään omaa ympäristöään ja luomaan suhteita. Lapsi pyytää apua ja lapsella on oikeus terveeseen avuttomuuteen. Avunsaannilla ja hädän huomioimisella vahvistetaan lapsen itsevarmuutta. Lapsi on vuorovaikutuksessa ja yhteydessä toisiin ihmisiin – sosiaalisia taitoja opitaan jokapäiväisissä tilanteissa. (Järvinen & Mikkola 2015, 20-21.)

Turvallinen vuorovaikutus kasvattaa lapsen myötätuntoa ja hyvän tekemistä. Lapselle on tärkeää, että hän huomaa sanojen ja tekojen merkityksen, ja kuinka hän voi tuottaa hyvää. Lapselle tämä antaa onnistumisen iloa. Näiden kokemusten kautta lapsi kokee, ettei hän menetä mitään, vaikka tekee toisille hyvää. Lapsen oma varmuus hänen kelvollisuudestaan on tärkeää ja positiiviset tunnetilat mahdollistavat kasvun ja kehityksen. (Järvinen & Mikkola 2015, 22–23.)

Varhaiskasvatuksessa korostetaan moninaisessa maailmassa kasvamista ja siihen liittyvän osaamisen merkitystä, kuten sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurillinen osaaminen. Tähän kuuluu kuuntelemisen ja ymmärtämisen taito, kyky tunnistaa eri näkemyksiä sekä omien arvojen ja asenteiden reflektointi. Vuorovaikutustaidoilla opitaan ymmärtämään muita ja oma identiteetti kehittyy. Eri kulttuurien ja katsomuksellisen taustan ymmärtäminen sekä kunnioittaminen edistää lapsen kykyä toimia vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on opettaa lapselle kulttuurillista osaamista sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja. (OPH 2016, 22–23.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lasta ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Lasten kanssa opetellaan ratkaisemaan konfliktitilanteita rakentavasti, toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja tuetaan lapsia myönteisten suhteiden luomisessa moninaisessa ympäristössä. Aikuisen esimerkki toimii mallina ja myönteisenä vaikuttajana lapsen kehitykseen. Varhaiskasvatuksessa saatujen kokemusten kautta lapsi omaksuu taitoja, tietoja ja kykyjä muuttaa toimintaa sekä kulttuuria. (OPH 2016, 22–23)

6.2.3 Suhde yhteiskuntaan

Ryhmätyöskentelytaitoja ja yhteenkuuluvuutta tuetaan partiokasvatuksessa. Partiossa opitaan toimimista erilaisissa ryhmissä ja yhteiskunnan jäsenenä. Yhteenkuuluvuus ja vaikuttamisen mahdollisuuden oppiminen on tärkeää. Partiossa opetellaan omaa ja muita kulttuureita ja niiden arvostamista. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. d.) Ryhmätyöskentelyn kautta lapsi oppii olemaan vastuussa omasta tekemisestään ja oppii sitoutumaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen aktiivisuuden ja vastuullisen osallistumisen kehittymistä. Näiden taitojen kehittyminen luo perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Varhaiskasvatuksen taustalla on lasten oikeudet, joihin sisältyy kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttamisessa. Lapsia kannustetaan oma-aloitteisuuteen. Lapsen osallisuutta ja vaikuttamista tuetaan sekä jokainen huomioidaan yksilönä. Näin lapsen käsitys itsestään kehittyy ja itseluottamus kasvaa sekä lapsen taidot toimia yhteisössä muovautuu. (OPH 2016, 24.)

6.2.4 Suhde ympäristöön

Ympäristön tunteminen sekä siellä liikkuminen ja oikein toimiminen ovat tärkeitä asioita. Näin ollen partion kasvatustavoitteisiin sisältyykin opetteleminen arvostamaan ja kunnioittamaan ympäristöä. Kasvua tuetaan osana omaa asuin- ja toimintaympäristöä sekä opetellaan taitoja huolehtia ympäristön hyvinvoinnista ja siisteydestä. Partiossa opetellaan ajattelemaan kestävä kehityksen mukaan ja ottamaan vastuuta omista teoista. Myös positiivisen luontosuhteen muodostumista tuetaan sekä opetellaan luonnonsuojelua, kykyä toimia ja liikkua luonnossa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. d.)

Lapsia ohjataan toimimaan luonnossa sekä tutkimaan sitä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen taitoja havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Monipuoliset oppimisympäristöt ja

niiden tuomat kokemukset, havainnot ja elämykset auttavat lasta ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittämään itseään aktiivisena ajattelijana ja oppijana. (OPH 2016, 44.) Näitä edellä mainittuja Partion kasvatustavoitteita ja Suomen varhaiskasvatuksen tavoitteita olen käyttänyt suunnitelllessani kehittämistyöni materiaalipakettia.

7 PARTIO OSANA VARHAISKASVATUSTA – KEHITTÄMISTYÖ

Kehittämistyö on määritelty säännöllisesti järjestetyksi toiminnaksi, minkä avulla kerätään tietoa ja hyödynnetään käytännön tai tutkimuksen kautta saatu tieto uuden asian luomiseen tai aikaisemman asian parantamiseen. (STAT s.a.) Kehittämistyön tarkoituksena on tuottaa jotain uutta opinnäytetyön tilaajalle, tekijälle tai työyhteisölle. Tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi ovat kehittämistyön vaiheita. Kehittämistyötä voi tehdä esimerkiksi lineraalimallin tai spiraalimallin avulla. Nämä poikkeavat toisistaan siten että spiraalimallissa päättämisen ja arvioinnin jälkeen työn vaiheisiin kuuluu reflektointi. Reflektointi on suuressa osassa kehittämistyön jatkuvuuden kannalta, koska sen avulla voidaan aloittaa uusi kehittämistyön sykli. (Salonen 2013, 15–19.) Tämä kehittämistyö on toteutettu opinnäytetyön osalta lineraalimallina, vaikkakin jatkuvuuden kannalta olen myös reflektoinut ja miettinyt, miten työtä voisi kehittää vielä tulevaisuudessa. Opinnäytetyön selkeyden vuoksi suoraviivainen malli oli toteutuksen kannalta järkevämpi.

Avaan tässä kappaleessa kehittämistyön vaiheita. Ensimmäiseksi kerron kehittämistyön tausta-ajatukset ja kehittämistyön kohteen valikoitumisen. Tämän jälkeen myöhemmin tekstissä tuon esille suunnittelua, toteutusta sekä kokeilujaksossa esiin tulleet tulokset ja havainnot. Kehittämistyö on helppo tapa lähestyä aihetta, jossa tarvitaan selkeästi muutosta ja parannettavaa käytännön tasolla. Kehittämistyön kautta oli mahdollista suoraan kokeilla, nähdä ja tehdä jotain sellaista, mikä itseäni kiinnostaa, mitä koen varhaiskasvatukseen tarvitsevan, ja mikä on mielekästä tekemistä lapsille sekä aikuisille.

Partio osana varhaiskasvatusta -kehittämistyön tarkoituksena oli ennaltaehkäistä lasten vieraantumista luonnosta. Kehittämistyöhön sisältyi päiväkodin toiminnan kehittäminen siten, että partiokasvatus yhdistettiin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kehittämistyön tavoitteena oli selvittää voiko partion toimintaperiaatteita yhdistää varhaiskasvatukseen päiväkotiympäristössä ja onko kehittämistyössä toteutettu materiaalipaketti toimiva sekä onko testatulla materiaalipaketilla tarvetta jatkossa. Kehittämistyön avulla kannustettiin varhaiskasvattajia monipuolistamaan oppimisympäristöjä ja aktiviteetit antoivat ehdotuksia erilaiselle toiminnalle. Kehittämistyössä oli selkeästi kolme suurta osuutta, jotka kokonaisuutena muodostavat opinnäytetyön. Nämä kolme osuutta olivat materiaalipaketti, kokeilujakso ja arviointi.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi materiaalipaketti, joka sisältää monipuolisia tuokioita ja toimintaa, joissa huomioidaan sekä varhaiskasvatuksen tavoitteet että partiokasvatuksen tavoitteet. Materiaalipaketti sisältää kymmenelle viikolle aktiviteetteja eri teemoilla, joita varhaiskasvattajat toteuttivat päiväkotiryhmissään. Varhaiskasvattajat saivat käyttöönsä laadullista materiaalia, joka pohjautuu partiomenetelmiin. Näitä partiomenetelmiä ovat esimerkiksi luonnossa oppiminen, vastuun ottaminen itsestä ja toisista sekä tekemällä oppiminen (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter 2012).

Partio osana varhaiskasvatusta -kehittämistyön tausta-ajatuksina oli opettaa luontokasvatusta ja muita tärkeitä taitoja, jotka tukevat varhaiskasvatuksen tavoitteita ja suunnitelmia. Partion avulla voidaan tukea lapsen elinikäistä oppimista, kasvua ja kehitystä. Lapset oppivat leikkimällä, oivaltamalla ja olemalla osallisina. Näitä asioita voidaan tukea partiomenetelmillä, joissa lapsi pääsee tutustumaan

itse luontoon leikkien ja liikkuen. Lapsi voi oivaltaa luonnossa oleellisia asioita ja pääsee itse havainnoimaan ympäristöä. Lapsi voidaan osallistaa tekemään esimerkiksi luonnon materiaaleista taidetta. Kehittämistyön taustalla oli myös tutkivan oppimisen idea. Lasten kanssa yhdessä tekeminen ja tutkimalla oppiminen, kuten luontoon tutustuminen tarkkailemalla sen muutoksia ja kasvua sekä etsimällä tietoa yhdessä, mitä luonnolle tapahtuu vuodenaikojen vaihtuessa. Lapsia rohkaistaan kysymään, oppimaan ja kehittymään ihmisenä.

Kehittämistyön taustatoimijoina olivat Lahden alueen partiolaiset sekä kaksi päiväkotia Lahden alueelta, jotka olivat mukana kokeilujaksossa. Päiväkodit olivat oleellinen osa työn käytännön osuutta. Päiväkodit lähtivät mukaan kokeiluun, jossa materiaalit otettiin käyttöön käytännössä. Päiväkotien henkilökunnalta löytyy asiantuntijuutta varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Päiväkotien rooli sekä päiväkotien sitoutuneet lastentarhaopettajat olivat suuressa osassa myös kokeilun arvioinnissa. Päiväkodeilla oli kehittämistyön kautta mahdollisuus olla vaikuttamassa varhaiskasvatuksen kehittämiseen ja monipuolisuuteen niin heidän yksiköissä kuin muuallakin.

Lahden alueen partiolaisten kautta saatiin kehittämistyöhön partio-osaamista. Lahden alueen partiolaiset tarkistivat materiaalien kelpoisuuden. Tavoitteena oli, että materiaaalipaketin aktiviteetit sisältävät partiotoiminnalle oleellisia piirteitä. Lahden alueen partiolaisten kautta toteutettiin myös materiaaalipaketin visuaalista puolta sekä käytiin läpi materiaalin laatua ja tavoitteita. Tämä tehtiin partiomenetelmät, partiokasvatus ja partioarvot huomioiden. Kehittämistyötä suunniteltiin alun perin isommassa mittakaavassa. Lopulta päädyttiin kuitenkin kokeiluun, jossa päiväkodeissa kokeiltiin kymmentä aktiiviteettia osana päiväkodin arkea. Lyhyempi jakso oli helpompi toteuttaa ja se oli realistisempi suhteessa käytössä oleviin resursseihin. Opinnäytetyö toteutettiin yhden opiskelijan voimin, joten opinnäytetyön laajuus piti olla toimiva suhteessa yhden opiskelijan työmäärään. Jatkosuunnitelmissa kehittämistyötä on kuitenkin mahdollista laajentaa. Tähän palaan myöhemmin tekstissä.

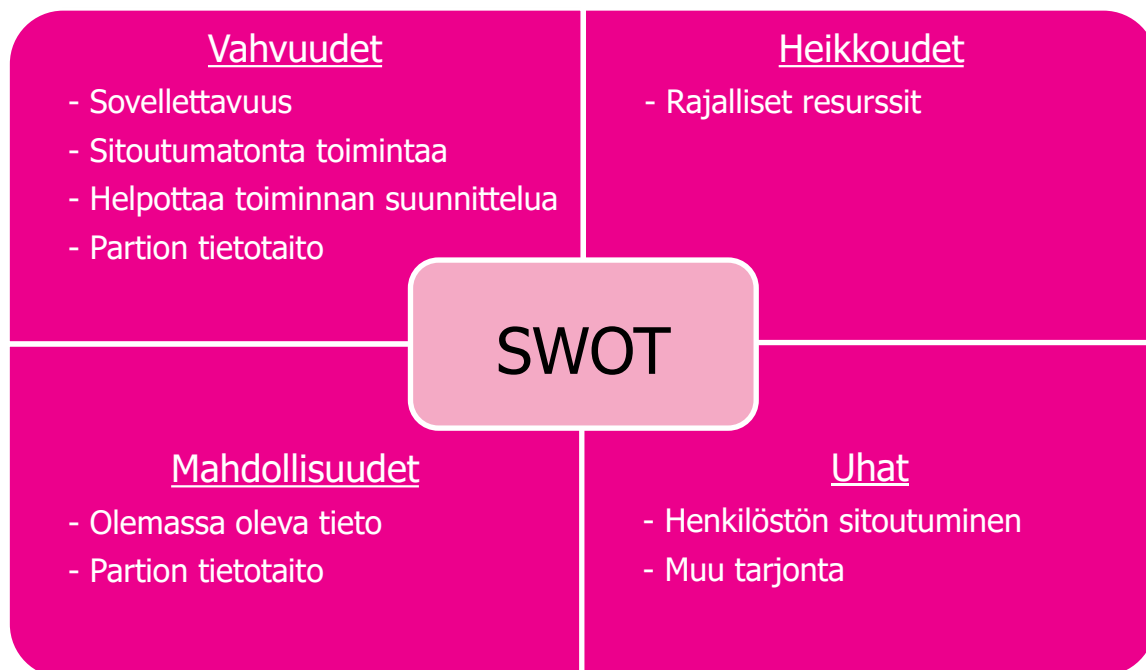
Kehittämistyö ja tuotettu materiaali ei ole sidonnainen poliittisesti, uskonnollisesti eikä kulttuurillisesti. Kehittämistyö tukee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista päiväkodeissa. Kehittämistyössä on huomioitu yhteiskunnalliset arvot sekä lasten mahdollisuus kehittyä, oppia ja tehdä omia päätöksiä itsenäisinä yhteiskunnan jäseninä. Kehittämistyössä huomioitiin varhaiskasvatuksen ja partiokasvatuksen yhteiskunnalliset arvot.

Kehittämistyössä näkyy myös fröbeliläistä ajattelua lapsen aktiivisesta toimijuudesta sekä aikuisen ja lapsen välisen suhteen laadusta. Partiolle ominaisia menetelmiä, kuten tekemällä oppimista ja yhdessä tekemistä hyödynnettiin materiaaalipaketin suunnittelussa. Fröbeliläisyydessä tätä ajatusta tuotiin esille jo 1800-luvulla. Aikuinen voi olla toiminnan mahdollistaja ja silti tehdä lasten kanssa yhdessä. Vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen olivat aktiviteettien suunnittelussa keskeisiä tausta-ajatuksia.

Kehittämistyössä pedagogiikka tuli esiin käytännön kautta. Lapset saivat elämyksellistä ja kokemuksellista oppimista. Elämys- ja seikkailupedagogiikalle ominaista on toiminnallisuus, jossa tekeminen ja toiminta ovat keskeisessä roolissa. Elämyksellisyydessä ja kokemuksellisuudessa tunteet ja kokeminen ovat vahvasti esillä. Elämys- ja seikkailupedagogiikassa tuetaan moniaistillisuutta ja monipuolisuutta:

kaikki aistit, tunteet, tahto, ajattelu ja tekeminen yhdistyvät tukemaan lapsen oppimista ja kokemuksia. Tavoitteena on toteuttaa yllättäviä ja elämyksellisiä tapahtumia, joissa käytetään pedagogiikkaa taustalla. (Karppinen ja Latomaa 2015, 44–45.)

7.1 Kehittämistyön SWOT-analyysi

KUVIO 2. SWOT-analyysi.

SWOT-analyysissa tuon esille kehittämistyön vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Analyysin avulla huomioidaan erilaisia vaikuttavia tekijöitä kehittämistyössä. Vahvuuksina työssä on sovellettavuus; toiminta ei ole riippuvaista ryhmäkoosta, henkilöstömäärästä tai sijainnista. Kehittämistyö on täysin uskonnollisesti, poliittisesti ja kulttuurillisesti sitoutumatonta toimintaa. Tätä pidetään vahvuutena. Sisältö helpottaa päiväkotia toiminnan suunnittelussa ja työ tarjoaa päiväkotiiin valmiin paketin, jota he voivat hyödyntää toiminnassaan. Partion omaama tietotaito luontokasvatuksesta ja heidän valmiiden menetelmien yhdistäminen varhaiskasvatukseen on myös kehittämistyössä selkeä vahvuus sekä mahdollisuus.

Mahdollisuutena kehittämistyössä näen jo olemassa olevan tiedon hyödyntämistä toisessa toimintaympäristössä. Tämän avulla ei ole tarkoitus keksiä mitään täysin uutta, vaan hyödyntää sitä tietoa ja taitoa mitä jo on. Kehittämistyössä tarkoituksena on kehittää toimintaa paremmaksi yhdistämällä partiokasvatusta ja varhaiskasvatusta. Partiokasvatuksessa on tietoa ja taitoa luontokasvatuksesta sekä partion menetelmä lisätä lapsen osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Varhaiskasvatuksessa puolestaan on tietoa lasten kehityksestä, heidän oppimisen osa-alueista sekä keinot kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Analyysissa nostan esiin myös huomioidut heikkoudet ja uhat. Nämä menevät hyvin limittäin toistensa kanssa. Heikkoutena on nostettu esiin rajalliset resurssit. Kehittämistyössä on käytössä vain rajallisesti

resursseja, ja koska taloudellisia resursseja ei ole, täytyy työmäärä suhteuttaa työntekijän aikaresursiin. Jokaisen päiväkodin omat resurssit täytyy myös huomioida. Aika sekä henkilöstö vaikuttavat kokeilun toteuttamiseen päiväkodeissa. Työntekijöiden sitoutuminen ja päiväkodin resurssien puute on uhkana kokeilun toteutumiselle ja voi olla laadulle haitallinen. Päiväkotien ja työntekijöiden sitouttaminen kokeiluun ja toimintaan määrittää kokeilun laadun ja onnistumisen. Erilaisia aktiviteetteja ja toimintapaketteja on kehitelty ja kehitellään jatkuvasti, joten uhkana voidaan pitää myös päiväkodeille tarjottavia muita materiaaleja. Koen, että suurin sitoutumiseen vaikuttava tekijä kuitenkin on työntekijöiden sekä päiväkodin kiinnostuminen ja motivaatio kokeilujaksoon.

7.2 Materiaalipaketin suunnittelu

Materiaalipaketin suunnittelu käynnistettiin tutustumalla varhaiskasvatussuunnitelmaan, varhaiskasvatuksen perusteisiin ja partiokasvatukseen. Vaihtoehtoja oli hyvin paljon, sillä partioon voisi sisällyttää lähes mitä vain toimintaa. Lahden alueen partiolaisten puheenjohtaja Lasse Lehtinen (2018-09-09.) toteaa keskustelussa, että partiossa tärkeintä ei ole välttämättä konkreettinen tekeminen vaan se, miten asioita tehdään. Materiaalipaketin aktiviteeteissa huomioitiin enemmän se, miten tehdään kuin se, mitä tehdään. Suunnittelu eteni seuraavaan vaiheeseen, jossa päätettiin aktiviteettien teemat: musiikki, luonto, ympäristökasvatus ja liikunta. Jokaisesta aktiviteetistä näkyy teoriaosuudessa esiin nostetut partiokasvatuksen tavoitteet.

Tarkoitus oli tehdä aktiviteeteista sellaisia, että niiden toteuttaminen ei tuottaisi taloudellisia kustannuksia, vaan tarvittavat materiaalit saadaan hyödyntämällä kierrätystä tai luonnon materiaaleja. Ajatuksena on, että päiväkodin henkilökunta toteuttaa lapsille laadukasta varhaiskasvatusta siten, että lapset hyötyvät menetelmistä. Toiminnan on tarkoitus olla innostavaa ja kannustavaa myös päiväkodin henkilökunnalle. Materiaali tukee lapsen osallisuutta ja lapsilähtöisyyttä. Materiaali ja menetelmät edistävät lapsen kasvua ja kehitystä sekä lisäävät lapsen tietoja ja taitoja.

Materiaalipaketin tuli olla sisällöllisesti partiomainen, tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä olla ymmärrettävissä kaikille lukija tietäisi partiosta mitään. Asetin materiaalipaketille omat kriteerit: ymmärrettävä, partiomainen ja noudatettava varhaiskasvatussuunnitelmaa. Halusin myös, että materiaalipaketti ei ole päiväkotiin, lapsiryhmään tai henkilökuntaan sidonnainen. Tarkoituksena oli tuottaa materiaalipaketti, jota kuka tahansa varhaiskasvattaja pystyisi käyttämään ilman partio-osaamista tai luonto-osaamista.

Materiaalipaketin aktiviteeteissa huomioidaan oleellisia asioita varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Aktiviteetit tukevat lapsen laaja-alaista oppimista eri osa-alueilla. Näitä ovat esimerkiksi kielellinen kehitys, vuorovaikutustaidot ja ilmaisun eri muodot. Materiaalissa tuetaan lapsen osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Toiminnassa ja aktiviteeteissa huomioidaan kestävä kehityksen ajattelu sekä vastuullinen suhtautuminen luontoon ja ympäristöön. Toiminnalla pidetään huolta lapsen kehityksestä fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. (OPH 2016, 31.)

Aktiviteetin ohjeistusta suunniteltaessa huomioin kohderyhmän iän. Alun perin suunnittelin toiminnan 3–5-vuotiaille. Aktiviteettien sisällöissä halusin korostaa yhdessä tekemistä sekä lapsilähtöistä työotetta. Aktiviteettien tarkoituksena on korostaa lasten osallisuutta toiminnan toteutuksessa. Ryhmäkohtaisten erojen vuoksi materiaalipaketin sisältö on suunniteltu helposti sovellettavaksi. Halusin jättää varhaiskasvattajille varaa soveltaa ja muokata aktiviteetteja omalle ryhmälle ja omaan toimintaan sopivaksi. Huomioin myös päiväkotikohtaisia eroja päiväkotien arjessa ja toiminnassa. Koin myös tärkeäksi, ettei päiväkodin sijainti estäisi toiminnan toteutusta. Painotin aktiviteeteissa ympäristöystävällistä ajattelua ja tavoitteena oli tukea lasten luontoyhteyden rakentumista.

Materiaalipaketin sisältö hyväksyttiin toimeksiantajalla ennen päiväkodeille toimittamista. Tarvittavien muutosten teko sekä korjausehdotukset huomioitiin materiaalipaketin muokkaamiseksi. Toimeksiantajalta saadut ehdotukset ja korjaukset olivat hyvin pieniä, joten suuremmat muutokset eivät olleet tarpeen. Materiaalipaketin teemoihin ei myöskään tullut suuria muutoksia. Ennen päiväkodeille toimittamista materiaalipakettia muokattiin kuitenkin yhtenäisemmäksi ja ohjeistuksia selkeytettiin.

7.3 Materiaalipaketin teoriatausta

Tässä osiossa kerron lyhyesti, mihin teoriataustaan materiaalipaketin (Liite 1) aktiviteetit perustuvat. Lapsen aktiivisuus, osallisuus ja toiminnallisuus ovat aktiviteeteissa isossa osassa. Aktiviteeteilla annetaan lapselle mahdollisuus olla utelias, toteuttaa itseään ja tutkia ympäristöä. Tuon partion kasvatustavoitteiden vierelle teorian varhaiskasvatuksesta ja miten nämä asiat ovat tuotu esille varhaiskasvatuksessa. Kaikkien aktiviteettien taustalla on partiokasvatuksen neljä tavoitetta. Tekstissä tuon esille kaikki aktiviteetit ja niiden sisältämät taustateoriat.

Partion kasvatustavoitteissa ja varhaiskasvatuksen tavoitteissa on paljon yhtäläisyyksiä. Pyrkimyksenä on antaa mahdollisuus osallistua omien kykyjensä mukaan. Jokaisella on vahvuuksia, joiden löytäminen ja vahvistaminen on oleellista. Kehityskohteiden havaitseminen ja niiden työstäminen yhdessä aikuisen tuella on myös tärkeää. Yksilöllisten erojen löytäminen, positiivinen palaute ja taitojen vahvistaminen luovat lapselle positiivista minäkuva. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. e.) Lapselle annetaan tilaa olla utelias, kokeilla ja välillä erehtyä. Aikuisen rooli on nimenomaan kääntää lapsen virhe onnistumiseksi ja sitä kautta oppimiseksi. Aikuinen antaa lapselle tilaa olla aktiivinen toimija omassa ympäristössään. Aikuisen tehtävä on luoda salliva ja turvallinen ilmapiiri lapsen kasvulle ja kehitykselle.

Varhaiskasvatuksen perusteissa rohkaistaan lasta kysymään ja kyseenalaistamaan asioita. Lapsen sinnikkyyttä kasvatetaan, ja epäonnistumisten kautta oppimista sekä ratkaisukeskeisyyttä tuetaan eri tilanteissa. Pedagoginen dokumentointi ja lasten kanssa yhdessä pohtiminen auttavat vahvuuksien tunnistamista ja oppimisen havaitsemista. Tällä tuetaan lapsen uskoa omiin kykyihin. (OPH 2016, 22.) Oppimisen perustana ovat uteliaisuus ja aktiivisuus. Kun lapsi tuntee hallinnan ja onnistumisen kokemuksia, hänen kyvykkyyden tunteensa kasvaa. Suurin osa lapsen oppimisesta tapahtuu toiminnan kautta: liikkumalla, tutkimalla, leikkimällä ja olemalla aktiivinen toimija ympäristössä. Monipuolisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa lapselle muodostuu uusia kokemuksia, joiden kautta hänen

oppimisensa on laaja-alaista. (Järvinen & Mikkola 2015, 20.) Lasten on vaikea ymmärtää, jos he eivät voi verrata uutta tietoa mihinkään tai jos heillä ei ole riittävää tietopohjaa ymmärtämään asiaa. Esimerkkinä käytän materiaalipaketin käyttöön vaadittavia tietoja ja taitoja. Lasten on vaikea ymmärtää kierrätyksestä, jos he eivät tiedä edes sanaa kierrätys. Materiaalipaketeissa oleellista on, että työntekijä on valmis pohjustamaan aktiviteettia siten, että lapsi voi ymmärtää aktiviteetin sisällön ja syvemmän merkityksen. Aktiviteettia soveltaessa voi kiertää uuden asian opettamisen vain leikkimällä helpoia leikkiä. Kuitenkin asian voi opettaa myös siten, että lapsi ymmärtää mitä on kierrätys, miksi sitä tehdään, miten sitä tehdään ja miten hän voisi itse kierrättää.

7.4 Aktiviteettikohtaiset taustat

Alla on avattu aktiviteettikohtaiset teoriataustat, joissa on yhdistetty varhaiskasvatussuunnitelmaa partiokasvatukseen ja sen tavoitteisiin. Tähän on sisällytetty myös perustelut, miksi kyseinen aktiviteetti sopii materiaalipakettiin ja miten se noudattaa kehittämistyön asettamia vaatimuksia materiaalipakettiin. Nämä ohjeet toimitettiin myös päiväkodeille materiaalipaketin ohessa tukemaan aktiviteettien käytännön toteutusta ja lisäämään ymmärrystä aktiviteeteista. Tavoitteina oli myös helpottaa päiväkotij- ja ryhmäkohtaista soveltamista sekä suunnittelua.

Kierrätetään yhdessä

Kierrätetään yhdessä –aktiviteetin taustalla on ajatus roskien lajittelusta ja kierrättämisen oppimisesta. Aktiviteetti kokoaa lapset ryhmässä tekemään ja miettimään kierrättämistä eri paikoissa - päiväkodissa, omassa ryhmässä ja kotona. Varhaiskasvatuksen perusteissa on tuotu esille ympäristökasvatus yhtenä oppimisalueena. Aktiviteetin avulla kasvatetaan kestävään elämäntapaan ja harjoitellaan tarvittavia taitoja. Kierrättämällä, jätteiden vähentämisellä sekä kohtuullisuutta tukemalla ohjataan lapsi kunnioittamaan luontoa ja omaa elinympäristöään. Lapsi oppii kiinnittämään huomiota omien tekojen vaikutuksiin. (OPH 2016, 45.) Tällä aktiviteetilla lisätään lapsen tietoisuutta omista valinnoista sekä vastuuta omasta elinympäristöstä ja kierrättämisestä.

Metsä soi

Varhaiskasvatuksessa annetaan lapselle musiikillisia kokemuksia sekä vahvistetaan lapsen suhdetta ja kiinnostusta musiikkiin. Elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin ohjataan. Lapsia myös rohkaistaan käyttämään mielikuvitusta ja pyritään tuottamaan onnistumisen kokemuksia esitysten avulla. (OPH 2016, 42.) Metsä soi –aktiviteetilla lisätään lapsen luontosuhdetta, mutta myös pyritään antamaan lapselle elämyksellinen kokemus, jossa lapsi pääsee toteuttamaan itseään ryhmässä ja ilmaisemaan itseään musiikin avulla. Aktiviteetti tukee ryhmässä toimimista ja muiden huomioimista. Lapset pääsevät yhdessä toteuttamaan ja tutkimaan ympäristöä.

Liikutaan tunteella

Varhaiskasvatuksessa autetaan lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lapsen tunnetaidot kehittyvät, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä ja lähiluonnossa. Varhaiskasvatuksessa kehitetään lapsen käsitystä hyvinvoinnista. Levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä korostetaan. (OPH 2016, 23.)

Liikutaan tunteella –aktiiviteetti auttaa lapsia tunnistamaan tunteita itsessään ja muissa ihmisissä. Lapsi pääsee tunneradan kautta oppimaan eri tunteita ja niiden ilmaisua. Tunnerata voidaan pitää päiväkodin pihassa tai lähiympäristössä, joka on lapselle turvallinen paikka liikkua. Tässä aktiiviteetissa yhdistetään liikunta tunteiden tunnistamiseen ja ilmaisuun. Yhdessä tekeminen ja oppiminen antavat lapselle uusia kokemuksia. Lähiympäristössä liikkuminen tuo lapselle varmuutta omista taidoista ja kyvyistä.

Värejä luonnosta

Värejä luonnosta –aktiiviteetti sisältää kaksi osiota. Ensimmäisessä osiossa opetellaan luonnossa liikumisen taitoja ja ympäristön havaitsemista. Ideana on tarkastella, mitä kaikkea luonnosta löytyy ja miten luonnossa on hyvä liikkua. Retki-osiossa käydään läpi jokamiehen oikeuksia ja opitaan yhdessä lasten kanssa, mitä luonnosta voi kerätä, mitä ei voi kerätä sekä mikä kuuluu luontoon ja mikä ei. Aktiiviteetin avulla tuetaan lapsen havainnointia tarkastelemalla, minkälaisia värejä, materiaaleja ja asioita luonnosta löytyy ja kuinka hyödyntää niitä.

Varhaiskasvatuksessa opetellaan erilaisia suunnittelutaitoja, materiaalien tuntemusta ja käyttöä. Lapselle annetaan tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä ohjataan työskentelemään siten, että oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapselle tarjotaan tilaisuuksia kokeilla, tutkia ja yhdistellä eri materiaaleja ja toteuttaa erilaisia teoksia. Kuvallisessa ilmaisussa kehitetään lasten suhdetta kuvataiteeseen ja annetaan lapselle esteettisiä elämyksiä taiteen avulla. (OPH 2016, 42–43.) Aktiiviteetin toisessa osiossa annetaan lapselle tilaa yksilönä tai ryhmässä tuottaa taidetta yhdistäen erilaisia materiaaleja luonnosta. Lapset pääsevät itse suunnittelemaan omaa taidettaan ja toteuttamaan itseään taiteen avulla.

Yhtä luonnon kanssa

Partion kasvatustavoitteiden taustalla ajatellaan, että luonto tarjoaa mahdollisuuden hiljentymiseen ja maailmankaikkeuden suuruuden kokemiseen. Luonnossa toimiminen kasvattaa lapsen itsetuntemusta ja itseluottamusta. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. d) Yhtä luonnon kanssa –aktiiviteetti antaa lapselle mahdollisuuden tuntea luonto ympärillä juuri sellaisena kuin se on. Rauhoittuminen ja luonnon havaitseminen eri aisteja käyttäen mahdollistaa pääsemisen lähelle luontoa ja olla kosketuksessa luonnon kanssa. Aktiiviteetti auttaa lasta oppimaan havainnointia eri aisteja käyttäen sekä huomaamaan oman ympäristön. Taustalla on ajatus, jossa lapsi pääsee osaksi omaa ympäristöään ja tuntee kuuluvansa siihen.

Vanhasta Uutta

Varhaiskasvatuksen perusteissa (2016) kehoitetaan lapsia oppimaan kestävästä elämäntapaa ja siihen sisältyvien taitojen oppimista, kuten kierrättämistä. Vanhasta uutta –aktiiviteetti antaa lapselle mahdollisuuden keksiä jo olemassa olevasta tavarasta jotain uutta ja tarpeellista. Tavoitteena on tukea lapsen ajattelua sekä päästää lapsi kokemaan osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan ympäristöön. Lapsen luovalle ajattelulle annetaan tilaa ja lopputuloksena on kestävästä elämäntapaan sitonnainen oppi siitä, kuinka vanhasta tavarasta voi tulla täysin uusi kierrättämällä tai antamalla tavaramalle kokonaan uusi käyttötarkoitus. Tässä aktiiviteetissa osallistetaan myös perheitä, joita pyydetään toimittamaan lapsen mukana kotona oleva täysin tarpeeton tavara, jonka voi luovuttaa päiväkodin käyttöön.

Mitä Minä Mietin

Varhaiskasvatuksessa pyritään kehittämään lasten eettisen ajattelun taitoja. Varhaiskasvattajia kehoitetaan keskustelemaan lasten kanssa erilaisista teemoista, jotka liittyvät esimerkiksi ystävyyteen, oikeudenmukaisuuteen, iloon ja suruun. Eettisen ajattelun tavoitteena on tukea lasten yhteiskunnallista kasvua ja kehitystä sekä luoda lapselle turvallinen ja hyväksytyt olo. (OPH 2016.)

Mitä Minä Mietin –aktiiviteetti kannustaa päiväkotiryhmiä ja varhaiskasvattajia luomaan salliva ja keskustelevalta ilmapiiri lasten kanssa niistä aiheista, jotka lapsi kokee tärkeäksi ja merkitykselliseksi itselleen. Jokainen lapsi pääsee ääneen ja tuomaan oman mielipiteensä esille ilman hylätyksi tai torjutuksi tulemisen pelkoa. Aktiiviteetin tarkoitus ei ole välttämättä puhua vakavista tai suurista asioista, vaan antaa lapselle mahdollisuus saada oma ääni kuuluviin ja saada keskustelua aikaan niistä asioista, jotka kiinnostavat häntä.

Luonnontuntemus

Lapsen luonnontuntemus rakentuu oppimalla erilaisia kasvi- ja eläinlajeja. Lapset oppivat luontoon liittyviä käsitteitä. Kieli on lapselle sekä oppimisen kohde että myös väline. Kielen kehittymisellä on suuri merkitys vuorovaikutuksen muodostumiseen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen. Kielen oppimisessa on monta osa-aluetta, kuten puheen ymmärtäminen ja tuottaminen sekä yleiset vuorovaikutustaidot. (OPH 2016.)

Tämän aktiiviteetin tarkoitus on tukea lapsen sanallisen ilmaisun taitoja. Lapsi oppii selittämään, ymmärtämään, keskittymään ja olemaan vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Aktiiviteetissa lapsen täytyy myös käyttää muistiaan, jotta hän muistaa toisen sanomat tuntomerkit ja osaa yhdistää ne kokonaisuudeksi. Tämä on kielellinen harjoitus sekä vuorovaikutustaitoja tukeva aktiiviteetti.

Seikkaillen metsässä

Luonto toimii toiminta- ja oppimisympäristönä, jossa lapsi oppii toimimaan sekä saa elämyksellisiä kokemuksia (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a c). Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen monipuolista liikuntaa erilaisissa toimintaympäristöissä ja erilaisissa olosuhteissa. Liikunta tulisi olla monipuolista ja lapsilähtöistä. Tavoitteena on antaa myönteisiä kokemuksia lapselle sekä mahdollistaa monipuolinen liikunta. (OPH 2016.)

Seikkaillen metsässä –aktiviteetin avulla kannustetaan lapsia liikkumaan ja samalla tutkimaan luontoa. Aktiviteetin tavoitteena on yksinkertaisuudessaan luoda lapselle tila ja aika liikkua vapaasti erilaisilla keinoilla luonnon keskellä rajoittamatta tarpeettomasti lapsen toimintaa. Aikuinen voi vilkastuttaa lapsen mielikuvitusta esimerkiksi luomalla yhteisen tavan liikkua ryhmässä tai suunnittelemalla toiminnan omalle ryhmälle sopivaksi.

Talviunille sadutus

Sadutus on sanallisen ilmaisun muoto. Lapsen sanallisen ilmaisun kehittymistä ja sen taustalla olevaa mielikuvitusta, kokemuksia ja havaintoja rohkaistaan. Lapsia autetaan tuomaan asioita esiin sanallisesti, spontaanisti, luovalla menetelmällä tai suunnitellusti. Eri ilmaisun muodoilla on tavoitteena mahdollistaa lapselle monipuolinen kokemus. (OPH 2016.) Talviunille sadutuksen taustalla on partiosta tuttu yhdessä tekeminen. Sadutus tehdään pienessä ryhmässä, ja tuotos on ryhmän yhteinen. Tämä tukee lapsen yhteenkuuluvuutta. Lapselle mahdollistetaan kokemus uuden luomiseen ja sanalliseen ilmaisuun. Lasten mielikuvituksen avulla luodaan tarina liittyen luontoon, vuodenaikaan tai luonnossa liikkumiseen talvella.

Tässä aktiviteetissa aikuisen vastuulla on suhtautua lasten sanoittamaan satuun arvostavasti ja muokkaamatta sitä. Aikuinen voi kuitenkin auttaa lapsia pysymään aiheessa ja ohjata satua pysymään loogisena. Tärkeää sadutuksessa on tukea lapsen mielikuvitusta ja auttaa lapsia oman ajattelun kautta oppimaan uutta luonnosta ja talvesta. Aikuinen kirjoittaa sadun ylös.

7.5 Kokeilujakson suunnittelu

Kesällä 2018 tapasin Lahden alueen partiolaisten edustajan. He olivat päättäneet lähteä tukemaan kehittämistyötäni. Lahden alueen partiolaisten puheenjohtaja toimi kehittämistyössä heidän puolestaan vastuuhenkilönä. Hänen kanssaan sovimme materiaalipaketin sisällöstä. Toimeksiantaja oli hyvin luottavainen taitoihini ja kykyihini hoitaa kehittämistyö itsenäisesti.

Kesällä 2018 suunnittelin materiaalipaketin sisällön ja syksyllä kävimme materiaalipaketin läpi yhdessä toimeksiantajan kanssa. Suunnitelmiin ja materiaalipaketin sisältöihin tuli hieman muutoksia ja lähdin tekemään tarvittavat lisäykset ennen varsinaisen kokeilun alkua. Alkuperäinen suunnitelma oli, että materiaalipaketti toimitettaisiin yhtenäisenä päiväkodeille käyttöön. Koin kuitenkin suunnitteluvaiheessa parhaimmaksi vaihtoehdoksi toimittaa ensin viisi aktiviteettia ja vasta puolesta välissä kokeilujaksoa toimitin loput viisi aktiviteettia. Syynä tässä oli se, että viimeiset viisi olivat selkeästi haastavampia suunnitella sekä niiden teemat olivat laaja-alaisemmat.

Suunnittelin kokeilujaksoon alun perin kolme päiväkotiä. Päädyin lopulta kuitenkin kahden päiväkodin mukaan ottamiseen, sillä sain näistä kuitenkin kokonaisuudessaan mukaan kolme lapsiryhmää. Päiväkodit sijaitsevat Lahden alueella. Mukaan lähti kaksi päiväkotiä: kunnallinen Ruoriniemen päiväkoti ja yksityinen Pääskynpesän päiväkoti. Mukana oli kolme päiväkotiryhmää ja yhteensä noin 33 lasta ja noin 7 aikuista.

TAULUKKO 1. Kokeilujaksoon osallistuneet päiväkodit ja lapset.

Päiväkoti	Lapsiryhmän koko	Lasten ikä	Aikuisten määrä
Ruoriniemen päiväkoti	15	3-5 vuotiaat	2+(1)
Ruoriniemen päiväkoti	8	5 vuotiaat	2
Pääskynpesän päivä-koti	6-10	2-6	2

Taulukko 1 havainnollistaa lasten määrien sijoittumisen kokeilujaksossa päiväkotikohtaisesti. Jokainen ryhmä ja päiväkoti kuitenkin työskenteli omalla tavallaan. Tarkoituksena oli antaa mahdollisuus vapaasti kokeilla materiaaleja omaan arkeensa sovittaen. Pääskynpesän päiväkodissa toimintaan osallistui eniten esikouluikäisiä lapsia, kun taas Ruoriniemen päiväkodissa materiaalia käyttivät 3–5-vuotiaat.

7.6 Kokeilujakson toteutus

Kokeilu toteutettiin lokakuusta joulukuuhun vuonna 2018. Kokeilujakso alkoi syyskuussa päiväkotien ja henkilökunnan tapaamisilla. Pidin pienimuotoisen ohjeistuksen heille, jotka olivat lähdössä mukaan kokeilujaksoon. Tapaamisissa kerroin itsestäni ja kyseisestä kehittämistyöstä pääpiirteet. Kävimme läpi ensimmäiset viisi aktiviteettia, kerroin niiden taustat ja annoin henkilökunnalle aikaa tutustua materiaaleihin. Tämän jälkeen kävimme läpi esille nousseita kysymyksiä ja annoin aikaa vapaalle keskustelulle kokeilujaksoon liittyen.

Kokeilujakson puolella välissä tarkoituksena oli sopia uudet tapaamiset sekä toimittaa seuraavat viisi materiaalia. Loppupuolella tarkoituksena oli kerätä palautetta henkilökunnalta sekä lapsilta suullisen ja kirjallisen palautteen muodossa. Tällä aikataulusuunnitelmalla kokeilujakso lähti käyntiin. Kokeilun aikana annoin päiväkodeille työrauhan toteuttaa ja kokeilla aktiviteetteja.

Kokeilun aikana ei tullut tarkentavia kysymyksiä aktiviteeteista tai materiaalipaketista, joten oletettavasti ohjeistus oli ollut ymmärrettävä ja selkeä. Puolella välissä oli tapaaminen päiväkotien kanssa. Ruoriniemen päiväkodissa pidin lyhyet tapaamiset molemmissa ryhmissä ja kysyin kuulumisia siitä, miten kokeilu oli lähtenyt käyntiin. Isomassa ryhmässä he eivät olleet kerenneet käymään vielä kaikkia aktiviteetteja läpi, mutta siihen mennessä toteutetut olivat sujuneet heidän mielestään hyvin. Pienemässä ryhmässä he jo odottivat seuraavia aktiviteetteja. Pienempi ryhmä oli saanut kaikki toteutettua

ja ryhmän lapset olivat innostuneet aktiviteeteista. He olivat saaneet sovellettua aktiviteetteja hyvin ja olivat pystyneet sisällyttämään ne arkeensa helposti.

Kokeilun päätyttyä selvisi, että kaikki ryhmät eivät onnistuneet kokeilemaan kaikkia aktiviteetteja. Tästä voi päätellä, että joko päiväkodin arki oli ollut liian kiireistä tai aktiviteetit eivät motivoineet työntekijöitä tarpeeksi toteuttamaan niitä. Voi olla, että kymmenen viikkoa oli liian lyhyt aika tai sitten vuodenaika oli niin kiireinen, ettei aikaa riittänyt ylimääräiselle toiminnalle. Palautteessa nousi esille kiireinen aikataulu, minkä vuoksi kaikkia aktiviteetteja ei ehditty kokeilemaan. Myös muut kiireet kuten joulukuukauden vaikutus ohjelmaan. Ruoriniemen päiväkodin isommassa ryhmässä lapset olivat kokeilujakson alkaessa uusia ja heille päiväkodin arkeen totuttautuminen vei paljon aikaa, joten heillä ei ollut vielä niin suurta mahdollisuutta kokeilla näin uutta toimintaa.

Päiväkodissa lasten ryhmäytyminen on keskeisessä osassa toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Lapsen oppimiselle oleellista on toimiva vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa sekä lähiympäristö, jonka avulla lapset kehittyvät, kasvavat ja oppivat (Eerola-Pennanen, Vuorisali ja Raittila 2017, 30.) Ruoriniemen isomman ryhmän kanssa toimintaa oli hankala toteuttaa, sillä lapset eivät olleet vielä ryhmäytyneet kunnolla, eivätkä oppineet päiväkodin arjen normeja. Lapsille ei ollut muodostunut vielä tarpeeksi turvallista ja hyvää vuorovaikutussuhdetta muihin eikä ympäristöönsä. Heidän arkensa koostui perusasioiden opettelusta, kuten pukemisesta ja ruokailutilanteissa toimimisesta sekä uusien asioiden sisäistämisestä.

7.7 Kokeilujakson tulokset ja havainnot

Materiaalipaketin sisältö ja aktiviteetit olivat palautteiden perusteella toimivia. Teemat olivat nykyaikaan sopivia ja tärkeitä asioita, joihin oli hyvin yhdistetty varhaiskasvatussuunnitelman vaatimukset. Materiaalipaketti oli helposti sovellettavissa, joka oli myös sen alkuperäinen tarkoitus. Päiväkodin työntekijät olivat soveltaneet materiaalipakettia hyvin monella eri tavalla. Palautteista näkyi, kuinka jokainen oli ymmärtänyt ja toteuttanut aktiviteetit omalla tavallansa. Oli mielestäni mielenkiintoista nähdä, kuinka työntekijät olivat suunnitelleet toiminnan mieluisaksi ryhmän ja oman työskentelyn mukaan. Esimerkkinä tästä sovellettavuudesta käytän Liikutaan tunteella –aktiviteettiä.

Ruoriniemen isompi lapsiryhmä jaettiin kolmeen pienryhmään, joille jokaiselle annettiin työntekijöiden valitsemat tunnekortit. Toimintaan orientoiduttiin käymällä tunteet läpi lasten kanssa, jonka jälkeen lapset saivat suunnitella tiettyjä liikuntavälineitä hyödyntäen oman temppuradan ja jokaiselle pisteelle oman tunteen. Osa pienryhmistä oli myös päättänyt kiertää koko radan aina yhdellä tunteella. Tässä haasteena näkyi työntekijöiden keskinäisen kommunikaation puute, sillä lapsilla ei ollut selkeitä ohjeita, kun ryhmien tunneratoja käytiin yhdessä läpi. Hyvänä asiana tässä oli se, että lapset saivat itse miettiä ja suunnitella tapoja liikkua. Aktiviteettiin osallistui tällä toteutuskerralla poikkeuksellisesti myös kyseisen ryhmän esikouluikäiset. Toimintaan osallistui näin ollen noin 23 lasta, ja lasten ikähaarukka oli 3–6-vuotta.

Pääskynpesän päiväkodissa tämä oli toteutettu siten, että varhaiskasvattaja oli tutustunut lasten kanssa viiteen tunteeseen tunnekorttien avulla. Varhaiskasvattaja merkkasi radan päiväkodin pihaan ja jokaiselle ratamerkille hän sijoitti tunteen. Lapset ohjeistettiin katsomaan tunnekuva ja liikkumaan radalla kuvan osoittaman tunteen mukaisesti. Lapset eivät kulkeneet peräkkäin, vaan he saivat oman rauhan liikkua erilaisilla tunteilla ilman että kaveri on vieressä katsomassa ilmeitä ja kasvoja. Radan jälkeen lapset saivat keskustella siitä, millaista oli kulkea radalla ja oliko joku tunne helpompi kuin toinen. Lapsia ohjeistettiin myös miettimään omaa tunnetta ja pohtimaan onko eroa hyppiä surullisesti kuin iloisesti. Tässä toiminnassa oli mukana seitsemän lasta, joka varmasti helpotti toiminnan toteutusta. Kaikki toimintaan osallistuneet lapset olivat esikoululaisia.

Pääskynpesän tuokiossa tuotiin esille enemmän lapsen oman sisäisen tunteen huomioimista ja sitä millaisilta erilaiset tunteet tuntuvat. Ruoriniemen ryhmässä painotettiin enemmän tunteiden opettelemiseen liikunnan avulla. Molemmat toiminnat ovat täysin oikein ja juuri tämän vuoksi sovellettavuus on tärkeää. Ryhmien varhaiskasvattajat osaavat arvioida, onko lapsiryhmän osaaminen siinä vaiheessa, että voidaan keskittyä lasten tuntemaan tunteeseen vai ryhdytäänkö aktiviteetin avulla opettelemaan tunteita ja niiden nimeämistä. Palautteiden perusteella materiaalipaketti oli helposti sovellettavissa, kuten aikaisemman esimerkin perusteella voimme päätellä. Tavoitteisiin kuului sovellettavuus, joka saavutettiin materiaalipaketin toteutuksessa onnistuneesti. Haasteena kuitenkin nähtiin päiväkotien kiireinen arki.

Palautteessa nousi useasti esille ajan puute. Päiväkodin arki on kiireistä, jonka vuoksi molemmissa päiväkodeissa lopputuloksena oli, ettei kaikkia aktiviteetteja ehditty kokeilemaan tai teemoihin olisi voinut syventyä vielä enemmän. Ajan vähäisyyden vuoksi tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Työntekijät toivat esille ajan puutteen, myöhemmin tekstissä varhaiskasvatuksen opettajan palautteesta käy hyvin ilmi, että tiettyihin aktiviteetteihin olisi voinut syventyä enemmän, jos päiväkodin arkityömissä olisi ollut tähän enemmän aikaa. Ajankäyttöä voi säädellä ja suunnitelmallisuudella on suuri vaikutus aktiviteettien toteutukseen kiireisen arjen keskellä.

Materiaalipaketin käyttöönotossa oli selkeitä ryhmäkohtaisia eroja. Yksi ryhmistä sai hyvin sisällytettyä materiaalipaketin aktiviteetit omaan toimintaan. Toinen ryhmä taas ei ehtinyt suunnittelemaan eikä heillä ollut aikaa käydä asiaa työryhmässä yhdessä läpi, vaan jokainen sovelsi aktiviteetteja omalla tavallaan. Tämän seurauksena toiminnasta ei tullut yhtenäistä. Työntekijät, jotka olivat yhdessä käyneet aktiviteetit läpi ja soveltaneet niitä yhdessä omaan toimintaansa sopivaksi, pystyivät toteuttamaan koko materiaalipaketin. He nauttivat tästä työntekijöinä enemmän ja heille aktiviteettien sisällyttäminen omaan toimintaan ei ollut haaste. Toisella ryhmällä, joka satunnaisesti silloin tällöin kävi läpi yhden aktiviteetin ilman viikkotasoista suunnitelmaa, ei aika riittänyt kaikkien kokeilemiseen, vaan toiminta tuntui kiireiseltä eikä materiaalipaketista ollut sen enempää haittaa kuin hyötyäkään. Tästä voimme päätellä, että vaikka kyseessä on valmis materiaalipaketti, vaatii se työyksikön yhteistä panostusta ja suunnitelmallisuutta, jotta toiminta olisi laadukasta ja onnistunutta.

Palautteiden yhteydessä varhaiskasvattajat ilmaisivat halunsa käyttää materiaalipakettia jatkossa. Varhaiskasvattajan näkökulmasta kokeilu oli herättänyt muutamalla työntekijällä kiinnostuksen luonnon hyödyntämiseen ja halun lisätä luontokasvatusta päiväkotiin sekä omaan työskentelyyn. Työntekijöinä he ymmärsivät luonnon merkityksen oppimisympäristönä. Yhden ryhmän kanssa työntekijä koki, että ryhmän yhteistyötaidot kehittivät. Materiaalipaketti oli herättänyt luovaa ajattelukykyä. Eräs työntekijä taas oppi, että olisi voinut käyttäytyä rauhallisemmin ja pohjustaa teemoja ja käyttää enemmän aikaa toiminnan suunnitteluun ja lasten innostamiseen. Materiaalipaketin aktiviteettien toteuttaminen opetti työntekijästä itsestään uusia asioita ja kannusti oman työskentelyn muuttamiseen.

Materiaalipaketissa ei tullut esille partiossa korostettua symboliikkaa. En halunnut tuoda symboliikkaa tähän kokeiluvaiheeseen, mutta tiedän, että se tulee mukaan, jos työlle löytyy jatkoa. Symboliikan yhdistäminen tähän olisi voinut sitouttaa ryhmiä toteuttamaan aktiviteetit paremmin. Symboliikassa merkitys on paljon syvempi kuin päälle päin näkyy. Symboliikka on esillä erilaisilla merkeillä, suorituksilla tai tavoilla. Jokaisella pienellä asialla on sisällään suurempi merkitys, joka pitää yllä partion kiehtovuutta ja yhdistää partiolaisia yhteen. Symboliikan avulla myös lisätään yhteenkuuluvuutta. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry s.a. b) Symboliikan yhdistämisellä materiaalipaketista olisi voinut tulla kokonaisuutena tiiviimpi ja yhtenäisempi sekä sellainen kehittämistyö, jossa pysyy paremmin mielenkiinto ja motivaatio suorittamiseen. Tässä kehittämistyössä symboliikkaa olisi voinut hyödyntää esimerkiksi suoritusmerkkien avulla, jossa jokainen lapsi olisi saanut merkin jokaisen aktiviteetin jälkeen suorituslappuun.

Lasten näkökulmasta aktiviteetit olivat olleet monipuolisia ja mielenkiintoisia. Luonto oppimisympäristönä innostaa ja motivoi lasta toimintaan. Osalla ryhmistä toiminta ja teemaan paneutuminen alkoivat jo matkalla metsään. Lapset suhtautuivat positiivisesti ja innokkaasti teemoihin ja tuokioihin. Yksi lapsista oli keskustelussa työntekijän kanssa ilmaissut halunsa kierrättää jatkossakin. Työntekijät kokivat lasten osallisuuden lisääntyvän aktiviteettien myötä. Myös yhteistyötaidot, keskittyminen, kuunteleminen ja tarkkaavaisuuden suuntaaminen olivat näkyneet lapsissa. Osalla lapsista luonnontuntemus varmasti myös lisääntyi. Lisäksi on huomioitava, että kyseessä on suhteellisen pienimuotoinen kokeilujakso, jonka aikana suurta yksilöllistä kehitystä ei voi lapsissa odottaa.

Palautteiden perusteella ja yhteistyötaitojen kehittymisen huomioimisen myötä voidaan todeta, että tämän tyylinen toiminta pitkällä aikavälillä saa aikaiseksi ryhmän keskenäisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön kehittymistä. Tämän tyyppiset aktiviteetit ja toiminnat päiväkodin arjessa lisäävät lasten osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Yksilötasolla tämä tarkoittaisi sitä, että lapset saisivat kuulluksi tulemisen tunnetta ja lapsen yhteenkuuluvuuden tunne ryhmässä kasvaisi. Päiväkodissa tämä lisäisi lapsilähtöisen toiminnan lisääntymistä ja päiväkodin toiminnan muuttamista ympäristöystävällisemmäksi. Alle on kerätty tuokiokohtaisia palautteita työntekijöiltä.

Yhtä luonnon kanssa

”Idea oli toimiva. Lapset rauhoittuivat ja keskittyivät hyvin, vaikka joillekin oli aluksi vaikeaa luottaa omiin aistimuksiinsa ja tuntemuksiinsa; kaverilta pyrittiin hakemaan vahvistusta. Ajan antaminen oli tärkeää. Jokainen havaitsi metsikössä erilaisia värejä

ja tuoksua, lehtisade oli mukava elämys varsinkin aluksi, kun se tapahtui puolivahingossa ensimmäisen kerran. Koska emme menneet metsässä mihinkään ennalta tuttuun paikkaan, lapset olivat vapaita ennako-odotuksista ja avoimia uudelle kokemukselle.”
– Varhaiskasvatuksen opettaja

Metsä soi

”Idea oli hyvä ja mutkaton. Kuunteleminen esilläolon sijaan on tarpeen ja terveellistä jokaiselle meistä, ja sen ottaminen ainoaksi sisällöksi mahdollisti keskittymisen. Monelle oli haaste olla välillä hiljaa. Erityisesti eräs lujatahtoinen ja johtamaan pyrkivä lapsi pyrki aluksi koko ajan saamaan puheenvuoron, mutta asettui vähitellen kuuntelemaan. Luonto opettajana ei vaadi, moiti eikä alleviivaa, se kutsuu mukaansa. Tässä tarvitaan välineeksi rauhallista tilannetta, jonka järjestäminen on kasvattajan tehtävä.”
– Varhaiskasvatuksen opettaja

Kierrätetään yhdessä

”Kierrätyspisteen tekeminen, niin hyvä idea kuin se olisi ollutkin, ei mahtunut ohjelmaamme. Ajan vähyys aiheuttaa helposti sen, että asian käsittely jää aikuisjohtoiseksi ja lasten käytännöllinen osallistuminen vähäisemmäksi. Niin kävi tässä tapauksessa. Kierrätys on silti aina ajankohtainen aihe, johon toivottavasti jollain tavalla palataan.”
– Varhaiskasvatuksen opettaja

Kokeilussa nähtiin lasten iloa tutkia. Kokemista, näkemistä, itsensä tuntemista, kaverin tuntemista, yhteistyötä, liikkumista, estetiikkaa ja oppimista tapahtui aktiviteettien kautta. Materiaalipaketista näkyi partioajattelu ja varhaiskasvattajan mielestä materiaalipaketti sopii hyvin päiväkotimaailmaan eri asteisesti soveltaen. Palautteissa ei noussut esille suuria kehittämiskohteita tai että materiaalipaketti ei olisi toiminut sellaisenaan. Haasteet näkyivät enemmänkin päiväkodin omissa resursseissa ja ajankäytössä.

Kokeilun tuloksista voi päätellä, että tällaiselle materiaalipaketille olisi käyttöä ja hyötyä jatkossakin. Jokaisen ryhmän kanssa teemaa voisi lähestyä uudella tavalla ja samoihin teemoihin voisi syventyä sekä tuoda vielä jotain lisää ja uutta. Palautteiden perusteella materiaalipaketti antaa ideoita toteuttaa kyseisiä teemoja, jotka ovat oleellisia varhaiskasvatuksessa ja partiokasvatuksessa. Kokeilujaksossa ja koko kehittämistyössä on otettu huomioon eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät kysymykset. Seuraavassa kappaleessa tarkastelen kehittämistyötä näiden näkökulmien kautta.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyötä tehdessä huomioin työn merkityksen ja tarkoituksen myös eettisestä näkökulmasta. Merkityksen avulla vahvistan itselleni käsitystä siitä, että haluan tehdä tärkeää työtä, joka edistää lasten kasvua ja kehitystä, kehittää partiotoimintaa sekä lisätä ihmisten tietämystä toimia oikein luonnossa. Tarkoitus on tukea lapsen luonto- ja ympäristöherkkyyttä sekä noudattaa sen kautta eettisyyttä ja kokemuksellista oppimista. Ympäristöherkkyydellä tarkoitetaan suoran kokemuksen kautta havainnointia ja oppimista. (Matikainen 2008, 159.)

Opinnäytetyössä eettisyys näkyy ihmisten välisenä kunnioittamisena, tasa-arvon noudattamisena vuorovaikutuksessa ja oikeudenmukaisuuden lisäämisena. Eettisyys tulee näkyä myös sopimusten laatimisessa ja noudattamisessa sekä aikataulun toteutumisessa. (Savonia 2019.) Opinnäytetyön aikana työskenneltiin ihmisten kanssa. Tärkeänä koin, että työtä tehdessä noudatettiin arvokasta kohtamista, sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita ja rehellisyyttä. Opinnäytetyön aikana työskentelin Lahden alueen partiolaisten ja päiväkodin henkilökunnan kanssa. Koin erittäin tärkeäksi, että jokaista kohdellaan tasa-arvoisesti, jokaisen mielipide huomioidaan ja jokaista arvostetaan osana opinnäytetyötäni aineistoa.

Eettisyys korostuu tietolähteiden kriittisenä suhtautumisena lähdetietoon ja niiden laatuun. Rakentava kriittisyys mahdollistaa työn kehittymisen ja jatkuvan arvioinnin (Savonia 2019). Huomioin vaadittavat sopimukset ja noudatan ammattiin kuuluvaa vaitiolovelvollisuutta pitämällä luottamukselliset tiedot itselläni. Lähdetietoja käsitellessä huomion partion eettiset ohjeet, sosiaalialan eettiset ohjeet sekä varhaiskasvatuksen etiikan. Suhtauduin lähdetietoon kriittisesti ja käytin vain luotettavia lähteitä työksäni.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä omat eettiset periaatteet. Näiden periaatteiden lähtökohtina ovat lapsen oikeuksien tukeminen, ihmisten ja ympäristön kunnioittaminen sekä varhaiskasvatuksen työntekijöiden toiminnan edistäminen. Muiden kunnioittaminen ja oikein kohtelevminen, lapsen oikeus hyvään hoitoon, kasvuun ja opetukseen, lapsen yksilöllinen kasvun tukeminen yhteistyössä perheen kanssa sekä auttaa lasta löytämään oma paikkansa turvallisesta kasvatusyhteisöstä. Periaatteisiin kuuluu myös aidosti läsnä oleminen lasten kanssa, hyvän työilmapiirin edistäminen arvostaen kaikkien ammattiosaamista ja oman ammatillisen osaamisen kehittäminen. Eettisesti oikein toimiminen sisältää myös kriittisen suhtautumisen omiin taitoihin ja rajoihinsa, luottamuksellisen toimimisen kunnioittaen vaitiolovelvollisuutta sekä omasta hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtimisen. (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto s.a.)

Kehittämistyössäni noudatan varhaiskasvattajien eettisiä periaatteita, sillä ne ohjaavat toimimaan eettisesti oikein varhaiskasvatustyössä. Mielestäni on oikein toimeksiantajalle, päiväkotien henkilökunnalle ja itselleni, että pidän huolta jaksamisesta ja hyvinvoinnista, sillä se on täysin liitännäinen työni laatuun. Omien rajojen tunnistaminen taas ohjaa keräämään tietoa asiantuntijoilta ja huomaamaan ne asiat työstä, joihin tarvitsen ulkopuolisen apua. Tästä esimerkkinä hyödynsin Lahden alueen partiolaisten Partio-osaamista materiaalipaketin arvioinnissa ennen kokeilujaksoa.

Sosionomi varhaiskasvattajana hallitsee sosiaalipedagogista osaamista, havainnoi lapsen tunteet ja tarpeet. Sosionomina minulla on keinot rohkaista lasta osallisuuteen ja vuorovaikutukseen. Sosionomin osaamisella pystyn huomaamaan lapsen hyvinvoinnin riskitekijät ja pystyn turvaamaan lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti. Varhaiskasvatuksessa yhteiskuntaosaaminen näkyy palvelujärjestelmän osaamisena. Sosionomi tuntee perheiden palvelut, ymmärtää muutokset ja monimuotoisuuden yhteiskunnassa sekä osaa ohjata perheet tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. Varhaiskasvattajana sosionomi tukee lasten yhteisöllisyyttä, muodostaa kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa, toimii moniammatillisessa työyhteisössä ja edistää yhteistyötä. (Talentia s.a.) Kehittämistyössäni, toimiessani lasten parissa päiväkodissa ja kehittämällä varhaiskasvatuksen toimintaa pyrin noudattamaan sosionomin roolia varhaiskasvatuksessa. Kehittämistyössäni haluan tuoda esille sosionomin aseman ja mahdollisuuksia päiväkodin arjessa ja toiminnan toteuttajana.

Opinnäytetyön materiaalia kerätessä sekä raportoitaessa pyrin tuomaan esille tehdyt havainnot mahdollisimman tarkasti, jotta saadut tulokset ovat luotettavia ja rehellisiä. Palautteen keruussa noudatettiin eettisyys- ja luotettavuusohjeita kunnioittaen palautteen antajan yksityisyyttä. Pyrin suhtautumaan palautteeseen neutraalisti ja rakentavasti, jotta siitä olisi hyötyä tulevaisuudessa. Suhtaudun palautteeseen myös kriittisesti, koska on huomioitava, että kyseessä on hyvin pieni otanta ja yksittäisten varhaiskasvattajien näkökulmat. Palautteet ovat heidän mielipiteitä materiaalipaketista, mutta kuitenkin vartenotettavia ja huomioitavia kehittämistyön jatkon kannalta.

Työn merkityksen selkeyttämisellä pystyin tekemään työtä niin, että yhteistyökumppanit, päiväkodit ja Lahden alueen partiolaiset voivat hyödyntää kehittämistyöni tuloksia myös jatkossa. Olen kunnioittanut Lahden alueen partiolaisten toiveita ja tavoitteita työstä. Huomioin myös päiväkotien sitoutumisen ja haluan olla työn tekijänä luotettava ja oikeudenmukainen. Työn merkitys on ollut huomioitava koko prosessin ajan, sillä merkitys mahdollistaa laadukkaan työn toteuttamisen arvokkaasti.

9 POHDINTA

Kehittämistyössä on käytetty sosiaalipedagogiikalle tyypillistä tapaa pyrkiä tukemaan kasvatusta sekä ihmisen kehitystä yhteisö- ja yhteiskunnallisella tasolla (Mäkinen ym. 2011, 110). Yhteisöllisellä tasolla kehittämistyö on edistämässä päiväkotien toimintaa ja yhteiskunnallisella tasolla koko varhaiskasvatusta. Kehittämistyöllä ei ole pyritty suoraan tukemaan yhden lapsen kasvua ja kehitystä, vaan materiaalipaketin avulla päiväkodit ovat saaneet käyttöönsä uusia toimintatapoja, jotka vaikuttavat päiväkodin toimintaan kokonaisuudessaan. Tämän lisäksi kehittämistyön merkitys yhteiskunnallisesti on olla vaikuttamassa ja kehittämässä varhaiskasvatusta pedagogisena väylänä.

Yhteiskunnallisena näkökulmana on nostettu esiin kestävän kehityksen ja ympäristökasvatukselliset tavoitteet. Kehittämistyöni auttaa varhaiskasvattajia toteuttamaan vaadittavia toimenpiteitä päiväko-deissa. Näiden avulla aikuiset sekä lapset pystyvät pitämään parempaa huolta luonnosta ja ympäristöstä sekä omaksumaan kestävän elämäntavan ulottuvuuksia osaksi jokapäiväistä toimintaa.

Jatkuvuuden kannalta ympäristön suojelu on tänä päivänä oleellinen asia. Jokaisella teolla on merkitystä ja jokaisella ihmisellä on vastuu. On todettu, että kulutamme ehtyviä luonnonvaroja nopeammin ja ylitämme maapallon kantokyvyn rajan omalla toiminnallamme joka vuosi. Elämäntapamme on muututtava, jotta maapallon ja meidän hyvinvointimme voisi toteutua (Värri 2018, 11). Kehittämistyöni on pieni, mutta edistävä teko ympäristön ja luonnon hyväksi sekä lapsen ja lapsen tulevaisuuden hyväksi. Kehittämistyöni avulla varhaiskasvattajalla on mahdollisuus vaikuttaa lapseen ja lapsesta kasvavaan aikuiseen.

Kehittämistyön merkitys partiotoiminnan edistämiseksi ja laajentamiseksi partiio-organisaatioiden ulkopuolelle lisää tietoa partiosta, sen tavoitteista ja tarkoituksesta. Partiolle ominaisen toiminnan aloittaminen varhaiskasvatuksessa madaltaa vanhempien kynnystä ehdottaa kouluikäiselle lapselle partiota harrastuksena sekä auttaa lasta löytämään omat mielenkiinnon kohteet ja mielekkään harrastuksen itselleen. Partion tavoitteina ei kuitenkaan ole ainoastaan luonnossa liikkuminen ja erilaisten käytännön taitojen opettelu, vaan pohjimmiltaan tarkoitus on oppia tuntemaan itseään, kohtelemaan muita paremmin sekä olemaan hyvä yhteiskunnan jäsen luotettavana ja rehellisenä yksilönä.

Lahden alueen partiolaisille kehittämistyö on uusi keino saada toiminnalleen lisää näkyvyyttä ja lisätä yhteistyötä eri toimijoiden välille. Kehittämistyön avulla mahdollistetaan Lahden alueen partiolaisille keino monipuolistaa omaa toimintaansa ja kokeilun avulla selvitetiin voisiko tällaiselle toiminnalle olla tarvetta tai halukkuutta jatkossa. Mielestäni kokeilu avasi partiokasvatukselle uuden toimintakentän, jolla varmasti olisi hyötyä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta. Partiokasvatuksen hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa monipuolistaa varhaiskasvatuspalveluiden toiminnan tarjontaa.

Kehittämistyön tavoitteet täyttyivät kokeilujaksossa. Työssä olisi voinut keskittyä vielä enemmän palautteeseen ja sen keräämiseen. Jätin hieman liikaa vastuuta työntekijöille palautteen keräämisestä lapsilta, joten niiden saaminen jäi vähäiseksi. Materiaalipaketin aktiviteetit kuitenkin itsessään ohjeistivat lasten kanssa keskusteluun ja toiminnan läpikäyntiin, jotta oppiminen syventyisi eikä tuokio jäisi

irraliseksi. Mikäli näitä keskusteluja olisi kertynyt enemmän, olisi lasten mielipiteistä voinut saada kattavammin materiaalia.

Myös kokeilun lopussa huomattiin, kuinka joulun kiireet ja vuodenaika vaikuttivat työntekijöiden ponnistukseen ja mahdollisuuteen osallistua toimintaan. Toinen päiväkodeista jätti kokeilujakson hieman kesken, enkä päässyt haastattelemaan heitä enää jakson lopussa. Tämän vuoksi kokeilujakson olisi voinut aloittaa esimerkiksi kuukautta aikaisemmin, jotta myös syksyn luontoa olisi voinut hyödyntää paremmin ja kokeilujaksolle olisi jäänyt enemmän aikaa ilman loppuvuoden kiireitä.

Kehittämistyö ja oma työskentelyni päiväkodeissa nostivat esiin myös pohdintoja varhaiskasvatuksen toteutuksesta nykypäivänä. Lapsiryhmät ovat suuria ja henkilökuntaa on varattu lasten määrän mukaan, eikä niinkään toiminnan tarpeen mukaan. Näin ollen jäin pohtimaan, onko päiväkodeissa tarpeeksi resursseja toiminnan toteuttamiseen ja kärsikö varhaiskasvatuksen toiminnan laatu sen vuoksi, ettei aikuisia ole tarpeeksi läsnä.

Kokemuksesta, jonka olen saanut opinnäytetyötä tehdessäni, on ollut merkittävä hyöty oman ajattelun ja toimintani kehittämiseksi. Haluan pyrkiä parantamaan lasten ja ympäristön hyvinvointia. Kehittämistyö on ollut itsessään kokemus, joka on kasvattanut ammattitaitoani ja asiantuntijuuttani. Olen oppinut itsestäni tulevana varhaiskasvattajana ja muodostanut käsitystä siitä, millainen varhaiskasvattaja haluan olla ja mihin toiminnallani pyrin. Haluan lisätä varhaiskasvattajien mahdollisuuksia tehdä lasten kanssa yhteistyötä sekä toimia tasavertaisena kasvun ja kehityksen mahdollistajana. Tämä kehittämistyö kannustaa kuuntelemaan lapsia sekä tekemään asioita lasten ehdoilla ja lasten kanssa. Työtä on mahdollista kehittää vielä pidemmälle esimerkiksi lisäämällä aktiviteetteja, tuomalla materiaalipakettiin uusia teemoja, syventämällä sisällöllisesti ja näin tekemällä Partio osana varhaiskasvatusta –materiaalista vieläkin laajempi kokonaisuus.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

ALILA, Kirsi ja KRONQVIST, Eeva-Liisa 2008. STM 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72 Helsinki: Yliopistopaino.

ASSADOURIAN, Erik 2017. EarthEd: Rethinking Education on a Changing Planet. Julkaisussa: ASSADOURIAN, Erik ja MASTNY, Lisa (toim.) 2017. Earth ed: rethinking education on a changing planet. Washington, DC: Island Press. 3–20.

EEROLA-PENNANEN, Paula, VUORISALO, Mari ja RAITTILA, Raija 2017. Johdatus varhaiskasvatukseen. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPANEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 21—35.

FRÖBEL COMPETENCE FOR CHILDREN 2019. About Froebel [verkkosivu] Fröbel Competence for Children [Viitattu 2019-03-17.] Saatavissa: <https://www.froebel.com.au/about-froebel/?fbclid=IwAR2e8F1pyv4Y-6bxudzZrz06Re9vIe10NQV8CxVvzxUqdbBiy8us7adE3sY>

HEINONEN, H., IIVONEN, E., KORHONEN, M., LAHTINEN, N., MUURONEN, K., SEMI, R., SIIMES, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten velvollisuudet varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

HELENIUS, Aili ja KORHONEN, Riitta 2017. Leikin ensi askeleita. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 66–76.

HELENIUS, Aili ja LUMMELAHTI, Leena 2018. Varhaiskasvatus – perusteita. Helsinki: BoD- Books on Demand.

HELENIUS, Aili ja LUMMELAHTI, Leena 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: Ps-kustannus.

HÄRKÖNEN, Ulla 2002. Mitä on varhaiskasvatus? Julkaisussa: NUUTINEN, Pirjo ja SAVOLAINEN, Erkki (toim.) 2003. 50 vuotta opettajankoulutusta Savonlinnassa [verkkokirja]. 111–121. [Viitattu 2019-03-17.] Saatavissa: <http://sokl.uef.fi/juhlakirja/kansi.htm>

JHL s.a. JHL:n varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet [verkkajulkaisu] Julkisen ja hyvinvointialojen ammattiliitto, JHL:n varhaiskasvatuksen ammattialaverkosto [Viitattu 2019-03-21.] Saatavissa: https://www.jhl.fi/wp-content/uploads/2017/07/jhl_eettiset_periaatteet_varhaiskasvatus.pdf

JÄRVINEN, Kirsi ja MIKKOLA, Petteri 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. 1.painos. Pedatieto Oy

KALLIALA, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus

KARPPINEN, Seppo J.A. ja LATOMAA, Timo 2015. Seikkailen elämyksiä III. Suomalainen seikkailupedagogiikka. Vantaa: Hansaprint.

KINOS, Jarmo ja PALONEN, Tuire 2012. Varhaiskasvatuksen lähihistoria. Julkaisussa: KETTUNEN, Pauli ja SIMOLA, Hannu (toim.) 2012. Tiedon ja osaamisen Suomi, Kasvatus aja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: SKS, 229—248.

KORHONEN, Satu 2009. Partio ja kasvatustyö. Kasvatusalalla työskentelevien näkemyksiä partioharastuksen ja työn yhteydestä sekä kasvatustavoitteista. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinna. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2019-03-17.] Saatavissa: <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81090/gradu03923.pdf?sequence=1>

KRONQVIST, Eeva-Liisa 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4.painos. JYVÄSKYLÄ: PS-kustannus, 10–28.

LEHTINEN, Elina ja KOIVULA, Merja 2017. Leikki yhdistää lapsia ja aikuisia. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPANEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 177–191.

LEHTINEN, Lasse 2018-09-09. Puheenjohtaja, Lahden alueen partiolaiset ry. [Puhelinhaastattelu].

LIPPONEN, Lasse, KUMPULAINEN, Kristiina ja HILPPÖ, Jaakko 2013. Haluan, voin ja osaan, lasten toimijuuden rakentuminen päiväkodissa. Julkaisussa: KARILA, Kirsti ja LIPPONEN, Lasse (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 159–175.

LIPPONEN, Lasse 2017. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–36.

LTOL. 2017. Nyt on pedagogiikan aika! [Verkkojulkaisu]. Lastentarhaopettajaliitto. [Viitattu 2018-02-25.] Saatavissa: <https://www.lastentarha.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

LUOMI, Annukka, PAANANEN, Johanna, VIBERG, Katja ja VIRTÄ, Laura 2010. Keke päiväkodissa: Kestävän kehityksen opas. Helsinki: Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus. [verkkojulkaisu][Viitattu:2019-02-13.] Saatavissa: https://www.kierratyskeskus.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf

MAHKONEN, Sami 2018. Vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita Publishing Oy

MATIKAINEN, Eila 2008. Lasten orientoituminen luonnonympäristöön. Julkaisussa: HELENIUS, Aili ja KORHONEN, Riitta (toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 155—164.

MYKKÄNEN, Johanna ja BÖÖK, Marja Leena 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPANEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 75–86.

MÄKINEN, Marita 2017. Minä olen ja kuulun! Lapsen identiteetin tukeminen. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 96–108.

MÄKINEN, Päivi, RAATIKAINEN, Eija, RAHIKKA, Anne ja SAARNIO, Tuula 2011. Ammattina sosio-nomi.1.–2. Painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

OPH. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet [verkkajulkaisu]. Opetushallitus. [Viitattu 2018-09-12.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

OPH. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet [verkkajulkaisu]. Opetushallitus. [viitattu 2019-02-22.] Saatavissa: https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

ORR, David W. 2017. Foreword. Julkaisussa: ASSADOURIAN, Erik ja MASTNY, Lisa (toim.) 2017. Earth ed: rethinking education on a changing planet. Washington, DC: Island Press. XV–XVIII.

PAAVIALAINEN, Marko 2010. Aina valmiina, Partioliike Suomessa 1910-2010. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

PARIKKA-NIHTI, Mari ja SUOMELA, Liisa 2014. Iloa ja ihmettelyä, ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

PARIKKA-NIHTI, Mari 2011. Pieniä puroja: Kasvua kohti kestävää kehitystä. Lasten keskus.

PELTOLUHTA, Enni-Mari 2013. Tutkiva luontokasvatus lapsen osallisuuden lisääjänä, Design -tutkimus Case Forest -pedagogiikan soveltamisesta päiväkodissa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2019-03-19.] Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/59655>

PYÖKKIMIES, Martta 2009. Lasten osallisuus suomalaisissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2019-03-18.] Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/22634/1/URN_NBN_fi_jyu-200912134515.pdf

RAITTIILA, Raija 2017. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 210–220.

RIDEOUT, Victoria J., FOEHR, Ulla G. ja ROBERTS, Donald F. 2010. GENERATION M2: Media in the Lives of 8- to 18-Year-Olds. [verkkojulkaisu] Henry J. Kaiser Family Foundation. [Viitattu 2019-03-24.] Saatavissa: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED527859.pdf>

SALONEN, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön, Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI- henkilöstölle. [verkkojulkaisu] Turun ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2019-03-20.] Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf?fbclid=IwAR1u94ET-JmDUfxeaNTi0ZZLB4NTXsnv9cXQzHgFiuGalk0CgfTbD3x9kUOE>

SALMINEN, Jenni ja POIKONEN, Pirjo-Liisa 2017. Opetussuunnitelma pedagogisena työvälineenä. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPANEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 56—74.

SAVONIA s.a. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus [verkkosivu]. Savonia ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2018-08-29.] Saatavissa: <https://reppu.savonia.fi/opinnaytetyo/amktutkinnot/Sivut/eettisyys-ja-luotettavuus.aspx>

SOBEL, David 2017. Outdoor School for All: Reconnecting Children to Nature. Julkaisussa: ASSA-DOURIAN, Erik ja MASTNY, Lisa (toim.) 2017. Earth ed: rethinking education on a changing planet. Washington, DC: Island Press. 23–33.

SOSIAALIHUOLTOLAKI 2014. L 30.12.2014/1301. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2019-03-13.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

STAT s.a. Käsitteet: tutkimus- ja kehittämistoiminta [verkkosivu] Tilastokeskus. [Viitattu 2019-03-20.] Saatavissa: https://www.stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html

SUOMEN PARTIOLAISET - FINLANDS SCOUTER RY 2012. Partiojohtajan käsikirja. 3. painos. Keuruu: Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry.

SUOMEN PARTIOLAISET – FINLANDS SCOUTER RY s.a. a Partio lukuina [verkkojulkaisu]. Suomen Partiolaiset – Finlands scouter ry. [Viitattu 2019-02-03.] Saatavissa: <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/partiofaktat/partio-lukuina/>

SUOMEN PARTIOLAISET – FINLANDS SCOUTER RY s.a. b Partion strategia 2019-2020. [verkkojulkaisu]. Suomen Partiolaiset – Finlands scouter ry [Viitattu 2019-02-22.] Saatavissa: <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/partiofaktat/strategia/>

SUOMEN PARTIOLAISET – FINLANDS SCOUTER RY s.a. c Partiomenetelmä [verkkojulkaisu]. Suomen Partiolaiset – Finlands scouter ry [Viitattu 2018-12-15.] Saatavissa: <https://partio-ohjelma.fi/partiokasvatus/partiomenetelma/>

SUOMEN PARTIOLAISET – FINLANDS SCOUTER RY s.a. d Kasvatustavoitteet. [Verkkojulkaisu]. Suomen Partiolaiset – Finlands scouter ry [Viitattu 2018-09-12] Saatavissa: <https://partio-ohjelma.fi/partiokasvatus/kasvatustavoitteet/>

TALENTIA s.a. [verkkajulkaisu] Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa. [Viitattu 2019-01-22.]. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/sosionomin-erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa/>

THL 2019. Varhaiskasvatus [verkkajulkaisu] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 2019-02-12.]. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

TIETEEN TERMIPANKKI s.a. Kasvatustieteet: pedagogiikka [verkkosivu]. Tieteen termipankki. [Viitattu 2019-03-20.]. Saatavissa: <https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:pedagogiikka>

TURJA, Leena ja VUORISALO, Mari 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Julkaisussa: KOIVULA, Merja, SIIPPANEN, Anna ja EEROLA-PENNANEN, Paula (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 36—56.

TURJA, Leena 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 38—55.

TÄHTELÄ, Aulikki 2018. Minustakin tulee joskus aikuinen. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus Oy.

VARHAISKASVATUSLAKI 2018. L 13.7.2018/540. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2019-01-22.]. Saatavissa: [https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/2018\]0540](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/2018]0540)

VÄRRI, Veli-Matti 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino

WATTS, Ann 2013. Outdoor learning through the seasons, An essential guide for the early years. Abingdon: Routledge.

LIITE 1: MATERIAALIPAKETTI

KIERRÄTETÄÄN YHDESSÄ!

Ideana on tutustua lasten kanssa kierrätykseen. Tutustukaa ryhmän kanssa päiväkodin jätteiden lajitteluun. Miten päiväkodissa kierrätetään roskat? Miten oma ryhmä kierrättää? Entä miten kotona kierrätetään?

Mietitään lasten kanssa, millaisia roskia päivän aikana tulee: paperia, pahvia, biojätettä vai sekajätettä, kenties jotain muuta? Pohtikaa lasten kanssa mitä hyötyä omasta kierrätyspisteestä on lapsille ja päiväkodille.

Kierrätyspisteen tekeminen

Tehkää/uusikaa viikon aikana kierrätyspiste, johon lapset voivat askarrella kuvien avulla ohjeet mitä mihinkin astiaan tulee.

Askartelussa voitte käyttää apuna sanomalehtiä, mainoksia, kuvia tai piirtää itse. Tekemisen yhteydessä voitte pohtia minkä vuoksi on hyvä kierrättää. Huomioikaa myös PHJ:n ohjeet ja värikoodit kierrätykseen ja kierrätyspisteiden merkintöihin.

**Opetellaan
kierrättämistä ja
arjen taitoja**

Vastuu ympäristöstä

**LISÄINFOA
KIERRÄTYKSESTÄ:**
<https://www.phj.fi/neuvonta/koulut-ja-paivakodit/>

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Sanomalehtiä/
mainoksia
- Roskakorit/
Kierrätysastiat
- Liimaa/teippiä

METSÄ SOI

Ideana on lähteä lähimetsään tai puistoon kuuntelemaan ympäristöä. Minkälaisia ääniä ympärillä on? Lintuja, eläimiä, liikennettä, autoja?

Kun pääsette metsään, miettikää lasten kanssa, miten eri keinoin siellä voisi tehdä ääntä. Voisiko metsästä löytyä jotain millä tehdä musiikkia ja erilaisia ääniä? Ohjeistakaa lapsia etsiä ympäriltään erilaisia elementtejä ja materiaaleja. Esimerkiksi kiviä, keppejä jne. Voitte myös hyödyntää luonnossa esimerkiksi vesilätäköt ja kannot.

Kun äänien muodostamiseen on löydetty materiaaleja, käykää läpi mitä kaikkea on löytynyt ja minkälaisia ääniä niistä tulee. Voitte myös halutessanne havainnoida, kuuluuko metsässä kaikua ja keskustella sitä, mitä kaiku on.

Konsertti

Jaetaan lapsiryhmä kahteen pienempään ryhmään.

Ryhmäläiset keräävät itselleen soittimen, tämän jälkeen pienryhmät saavat aikaa säveltää ja suunnitella oman pienen konsertin. Hetken harjoittelun jälkeen ryhmät saavat esittää oman konserttinsa toiselle ryhmälle.

**Musiikkiopetusta
luontoa hyödyntäen**

**Ilmaisutaitoja ja
luovuutta**

**Ryhmätyöskentely-
taitojen opettelu**

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Retken suunnittelu ja aikataulutus (lähimetsään tai puistoon)
- Avoin mieli ja mielikuvitus

VÄREJÄ LUONNOSSA

Ideana on järjestää pienimuotoinen retki ja lähteä lasten kanssa metsään tutustumaan ja ihmettelemään, mitä kaikkea luonnosta löytyy. Retkellä tavoitteena on keskittyä lasten kanssa havainnoimaan esimerkiksi millaisia muotoja ja värejä luonnosta löytyy.

Luontotaideteos

Kerätään retken aikana lasten kanssa erivärisiä ja -muotoisia materiaaleja luontotaideteosta varten.

Ryhmä tekee yhden ison luontotaideteoksen lähimetsässä. Ryhmä voi suunnitella ja ideoida millaisen taideteoksen haluavat tehdä ja kuinka käyttää kaikkien yhdessä keräämiä materiaaleja luonnosta.

Keskustelkaa lasten kanssa retken ja taideteoksen jälkeen, mitä opittiin.

Muistattehan jokamiehen oikeudet retkellä ja kerätessänne materiaaleja.

**Ihmetellään luontoa
ja ollaan uteliaita**

**Luonnossa
liikkuminen**

**Luovuus ja itsensä
toteuttaminen**

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Retken aikataulutus
- Tutustu jokamiehen oikeuksiin:
[http://www.ymparisto.fi/FI/Luonto/Jokamiehen_oikeudet\(16989\)](http://www.ymparisto.fi/FI/Luonto/Jokamiehen_oikeudet(16989))

LIKUTAAN TUNTEELLA

Ideana on tehdä yhdessä lasten kanssa "tunnerata," jonka avulla opetellaan tunteiden ilmaisua.

Rata suunnitellaan niin, että se pitää sisällään erikseen rajattuja välimatkoja, joissa kunkin alussa on kuva havainnollistamassa jotakin tunnetilaa. Kukin välimatka on siis tarkoitus liikkua tämän tunnetilan mukaan. Esimerkiksi: ensimmäinen etappi iloisesti, toinen yllättyneenä, kolmas surullisena.

Toteuttakaa tätä niin monta kierrosta kuin haluatte, sopien aina jokaiselle kierrokselle oma liikkumistyyli. Esimerkiksi ensimmäisellä kierroksella kävellen eri tunnetilat läpi, toisella kierroksella hyppelehtien tunnetilat läpi jne. Tarkoitus on siis yhdistää aina tunne ja liike.

Keskustelkaa lopuksi, mikä oli helpoin ja mikä vaikein tunne ilmaista. Keskustelkaa myös, mitä uutta lapset oppivat ja mikä tunneradassa oli mukavaa.

Toteutuspaikka: päiväkodin pihassa tai lähiympäristössä.

Sovellettavuus: pienten kanssa voi kulkea yhdessä tai pienissä ryhmissä.

**Tunteiden
ilmaisua**

**Annetaan tilaa
tuntee ja näyttää
tunteita**

**Opetellaan
nimeämään omia
tunteitaan**

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Tunnetiloja ilmaisevien kuvien tulostaminen
- Tötsiä tai muita merkkejä rajaamaan aluetta/välimatkoja

VANHASTA UUTTA

Ideana on kehittää lapsen ajattelua tavaroiden uudelleenkäytöstä ja kestävästä kehityksestä. Tämän aktiviteetin myötä vanha tavara voi saada täysin uuden tarkoituksen päiväkodissa. Lapset pääsevät aktiviteetissa kokemaan osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan ympäristöön.

Pyytäkää lapsia ja vanhempia tuomaan aktiviteetin toteutuspäivään mennessä ylimääräinen tavara, vaate tai lelu kotoa. Tavarana on hyvä olla sellainen, minkä voi luovuttaa täysin päiväkodin käyttöön.

Toteutus: Järjestäkää lasten kanssa ideointipiiri, jossa kehitätte yhdessä tavaroille uudet käyttötarkoitukset päiväkodissa. Vanhasta vaatteesta voi esimerkiksi tehdä säilytuspussin tai vanha pehmolelu voi löytää paikan rauhoittumisnurkan maskottina. Antakaa ideoiden tulvia - lapsilta tulee varmasti loistavia ehdotuksia, miten päiväkotisi voisi ottaa vanhat tavarat ja esineet käyttöön.

Kirjatkaa yhdessä päätetyt uudet käyttötarkoitukset ylös ja toteuttakaa ne.

Keskustelkaa lopuksi siitä, minkälaisia ajatuksia tavaroiden uudelleenkäyttö lapsissa herättää.

Vinkki: Perheitä on hyvä informoida hyvissä ajoin, jotta lapset saavat tuotua ylimääräisen lelun/tavarana/vaatteen ennen aktiviteetin toteuttamista. Eteiseen voi laittaa esimerkiksi keräyspisteen kyseisiä tavaroita varten.

Kestävä kehitys

Vanhojen tavaroiden uudelleenkäyttö

Lapsi ymmärtää mahdollisuuden vaikuttaa

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Tieto kotiin (pyydetään tavara)
- Ideapiirin järjestäminen

TALVIUNILLE SADUTUS

Ideana on tehdä satu yhdessä lasten kanssa. Talviunille sadutus lisää lapsen arjen taitoja ja luonnontuntemusta.

Aktiviteetin tavoite on opettaa lapsia havainnoimaan eri vuodenaikoja ja niiden tuomia muutoksia luonnossa. Tarkoituksena on myös edistää lapsen ajattelua sekä taitoja ulkona ja luonnossa toimimisesta talvella.

Ohjatkaa sadutusta sen suuntaisesti, että lapsen oppiminen omasta käyttäytymisestä lisääntyy. Korostakaa sadussa pukeutumista ja sen merkitystä. Voitte lähestyä sadutusta esimerkiksi seuraavanlaisten taustakysymysten avulla: Miten talvi vaikuttaa luontoon? Miten ihmisen on hyvä toimia talvella, etteivät esimerkiksi sormet palellu ja ulkona tarkenee?

Sadutus: Aikuinen aloittaa sadun yhdellä tai kahdella lauseella, jonka jälkeen lapset jatkavat satua eteenpäin, jokainen vuorollaan. Aikuisen vastuulla on ohjata satua loogisesti ja aiheessa pysyen. Aikuisen tehtävä on kirjoittaa satu juuri sellaisena paperille miten lapset sen ovat kertoneet. Sadutuksen voi toteuttaa pienessä ryhmässä. Satujen teemoja voi olla esimerkiksi eläimet, luonto, sääilmiöt tai pukeutuminen. Lopuksi sadut voidaan lukea koko ryhmälle ja esittää pienryhmien tuotokset.

LUOVUUTTA JA
MIELIKUVITUSTA

ARJEN TAITOJA

VASTUU
ITSESTÄÄN

VALMISTELUT JA
TARVIKKEET:

- Kynää ja paperia
- Pienryhmät
- Yhteinen satuhetki

MITÄ MINÄ MIETIN

Tässä aktiviteetissa pääsette järjestämään päiväkotiryhmässänne lasten omat ”hyvät ja huonot uutiset.”

Ideana on antaa lapsille mahdollisuus tuoda omia ajatuksia ja itseään kiinnostavia aiheita esiin.

Voitte järjestää aktiviteetin joko siten että lapsille esitetään tai lapset saavat itse esittää uutisia ja kuumimpia puheenaiheita asioista, jotka heitä mietityttävät. Varatkaa jokaista aihetta varten lyhyt hetki keskustelulle ja omien mielipiteiden esiin tuomiselle.

Tarjotkaa jokaiselle lapselle puheenvuoro, jonka lopuksi lapsi voi todeta onko uutinen (puheenaihe) hänen mielestään huono vai hyvä asia tai tärkeä vai ei tärkeä.

Sovellettavuus: Aktiviteettiin voi käyttää vaikka kokonaisen viikon, jossa joka päivä käydään läpi yksi tai kaksi aihetta yhteisen tuokion yhteydessä.

Mielipiteenilmaisuun voi ottaa tueksi esim. värikortit, mitkä helpottaa lasta tuomaan oman mielipiteen esille.

Vinkkejä puheenaiheisiin: Luonto, kaverit, ystävyys, mikä on tärkeää? Mitä maailmalla tapahtuu? Mitä on erilaisuus?

Kuinka voi itse vaikuttaa?

Oman mielipiteen
ilmaisu

Toisten
huomioiminen ja
kunnioittaminen

Miten minä tulen
kuulluksi

VALMISTELUT JA TARVIKKEET:

- Yhteisen tuokion järjestäminen
- Apuvälineet (värikortit)

SEIKKAILLEN METSÄSSÄ

Ideana on lähteä ryhmän kanssa metsäretkelle ja harjoitella erilaisia liikkumistapoja.

Metsäretkellä annetaan lapselle mahdollisuus tutkia, seikkailla ja liikkua luonnon keskellä mielikuvituksen avulla. Pohtikaa erilaisia tapoja liikkua metsässä. Lapset saavat liikkua vapaasti aikuisen valvonnassa.

Huomatkaa jokainen kanto ja pysähtykää harjoittelemaan tasapainoa sen päällä. Kurotelkaa katsomaan oravan pesää puussa. Loikkikaa kuin jänis, vipeltäkää kuin hiiri ja liidelkää kuin lintu.

Keskustelkaa lopuksi yhdessä, millaista oli liikkua metsässä ja millaisia liikkumistapoja keksitte.

Toteutuspaikka: Lähimetsä

Sovellettavuus: Toteutuksen voi tehdä pienryhmissä 'seuraa johtajaa'- leikkinä. Aikuiset voivat myös valmiiksi miettiä, miten eri eläimet liikkuvat luonnossa, jos lapset eivät keksi liikkumistapoja. Voitte liikunnan ympärille keksiä myös sadun, jonka avulla seikkailette metsässä.

Metsässä voi myös kysyä lasten lempileikkejä ja leikkiä ryhmässä esimerkiksi piilosta, hippaa tai polttopalloa.

**Liikuntaa
luonnossa**

**Mielikuvitusta ja
seikkailua**

**Yhdessä
tekemistä**

VALMISTELUTJA TARVIKKEET

- Retken suunnittelu ja aikataulut
- Avoin mieli seikkailulle ja mielikuvitukselle

LUONNONTUNTEMUS

Tässä aktiviteetissa lapset pääsevät pelaamaan eläinteemaista aliasta. Tavoitteena on, että lapset oppivat tunnistamaan eri eläimiä ja heidän luonnontuntemuksensa kehittyä.

Jakakaa lapset aluksi 4-6 hengen pienryhmiin. Aktiviteetti tehdään pienryhmissä siten, että jokainen lapsi pääsee vuorollaan selittämään omalle pienryhmälleen eläimen tunnuspiirteitä.

Ryhmäläiset voivat halutessaan kysyä lisäkysymyksiä selittäjältä, ja kun joku ajattelee tietävänsä vastauksen saa hän viittaamalla arvausvuoron. Oikein arvannut pääsee vuorostaan selittämään seuraavaa eläintä.

Voitte tarvittaessa myös jakaa vuoroja varmistaaksenne, että jokainen pääsee jossain kohtaa selittämään, vaikka ei arvaisikaan. Aikuinen voi myös vuorollaan ottaa selittäjän roolin.

Keskustelkaa lopuksi oppivatko lapset uusia eläimiä ja millaisia eläimiä lapset toisilleen arvuuttelivat.

Vinkki: Lapsille voi selittämisen tueksi tarjota valmiita kortteja/kuvia eläimistä.

**Luonnon-
tuntemusta**

**Leikitään ja
opitaan yhdessä**

Sananselitystä

VALMISTELUT JA TARVIKKEET

- Toimintaan soveltuva tila
- Eläinkorttien tulostaminen (valinnainen)

YHTÄ LUONNON KANSSA

Ideana on toteuttaa rauhoittumishetki luonnon keskellä ja antaa lapsille aikaa pysähtyä kuuntelemaan, haistamaan sekä tuntemaan luonto ja metsä ympärillä. Seuraavan harjoitteen myötä haetaan turvallisuuden tunnetta metsässä ja ollaan ”yhtä luonnon kanssa.”

Kun olette päässet sopivalle paikalle, aloittakaa antamalla lapsille aikaa etsiä itselleen hyvä ja mukava paikka asettua määrättyllä alueella.

Pyytäkää tämän jälkeen lapsia sulkemaan silmät, rauhoittumaan siihen hetkeen ja paikkaan missä on. Ohjatkaa lapsia pysähtymään tähän hetkeen, aistimaan ja tuntemaan erilaisten kysymysten ja kehotusten kautta. Voitte käyttää tähän valmista pohjaa linkeistä löytyvistä rentoutumisharjoituksista tai vaihtoehtoisesti ohjata tilannetta esimerkiksi seuraavanlaisin kysymyksin: Tuntuuko tuuli iholla? Sataako vettä? Mitä ympäriltä kuuluu? Miltä metsä tuoksuu? Miltä maa tuntuu sormissa?

Keskustelkaa lasten kanssa aktiviteetin jälkeen, miltä tuntui olla keskellä luontoa ja mitä havaintoja lapset tekivät luonnossa ollessaan. Keskustelkaa siitä, mitä lasten kanssa opittiin rauhoittumishetkestä luonnossa. Oppivatko lapset käyttämään aisteja tai huomioimaan uusia asioita.

Ideoita lasten mindfulness-harjoituksiin:

<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/harjoitukset>

<https://oivamieli.fi/dashboard.php>

Sovellettavuus: Hetken voi toteuttaa myös lukemalla luontoaiheisen rauhallisen tarinan metsässä luonnon keskellä, jos koette että lasten on siten helpompi pysähtyä ja keskittyä olemiseen.

**Tunnetaan luonto
ympärillä**

**Käytetään eri
aisteja ja
havainnoidaan
omaa ympäristöä**

**Rauhoitutaan ja
Rentoudutaan
luonnossa**

VALMISTELUT JA TARVIKKEET:

- Aikatauluta retki lähimetsään
- Kartoita mahdollisimman rauhallinen ja sopiva toteutuspaikka ryhmälle